

STRAFBARE DISCRIMINATIE IN BEELD

OVERZICHT DISCRIMINATIECIJFERS

OPENBAAR MINISTERIE 2011 - 2015

2015

INHOUD

Totstandkoming Strafbare Discriminatie in Beeld 2015.....	2
Samenvatting Strafbare Discriminatie in Beeld 2015.....	3
1. Inleiding Strafbare Discriminatie in Beeld 2015	8
1.2 Inhoud rapport en verzameling gegevens	8
2. Instroom discriminatiefeiten.....	12
2.1 Instroom discriminatiefeiten in eerste aanleg	12
2.2 Instroom aantal zaken in eerste aanleg	12
2.3 Instroom discriminatiefeiten per wetsartikel	13
2.4 De aard van de discriminatiefeiten	14
2.4.1 Gronden	14
2.4.2 Waar	19
2.4.3 Verdachte	22
2.4.3.1. Interetnische incidenten	23
2.4.3.2. Leeftijd verdachte	24
2.4.3.3 Geslacht verdachte	24
2.4.4 Hoe	24
2.4.5 Aard van de discriminatiefeiten	25
3. Afdoening discriminatiefeiten OM	30
3.1 OM-afdoening discriminatiefeiten per parket	30
3.2 OM-afdoening discriminatiefeiten per wetsartikel	30
3.3 Soort OM-afdoening discriminatiefeiten	31
4. Afdoening discriminatiezaken rechter	35
5. Instroom discriminatiefeiten in hoger beroep	36
5.1 Instroom discriminatiefeiten in hoger beroep.....	36
6. Commune delicten met discriminatoir aspect	37
6.1 Commune delicten met een discriminatoir aspect.....	37
 BIJLAGE 1: DISCRIMINATIEARTIKELN IN HET WETBOEK VAN STRAFRECHT	41
BIJLAGE 2: TOELICHTING DISCRIMINATIEGRONDEN IN HET WETBOEK VAN STRAFRECHT.....	43

Totstandkoming Strafbare Discriminatie in Beeld 2015

Het rapport *Strafbare Discriminatie in Beeld* is opgesteld door het Landelijk Expertisecentrum Discriminatie (LECD) van het Openbaar Ministerie (OM).

Het LECD is het interne expertisecentrum bij het OM, dat speciaal belast is met het onderwerp discriminatie. Het doel van het LECD is het optimaliseren van de strafrechtelijke handhaving betreffende discriminatie. Belangrijke taken van het LECD hiertoe zijn onder meer de inhoudelijke juridische beoordeling van discriminatiezaken; het adviseren, informeren en stimuleren van de parketten; het onderhouden van het contact met verscheidene organisaties op dit terrein; het coördineren in lopende onderzoeken/vervolgingen; het organiseren en borgen van expertise; het rapporteren over de aard en omvang van discriminatiezaken, en het bijdragen aan de ontwikkeling van het landelijk OM-beleid betreffende discriminatiebestrijding. Tevens signaleert het LECD actuele ontwikkelingen op het gebied van strafbare discriminatie en levert het op proactieve basis advies en handelings- en beoordelingskaders. Daarnaast levert het LECD interne cursussen en presentaties, en beschikt het over een uitgebreid archief met betrekking tot strafbare discriminatie. Het LECD is onderdeel van, en verricht zijn werkzaamheden ten behoeve van het OM, in het bijzonder ten behoeve van de officieren van justitie belast met discriminatiezaken.

Het LECD neemt namens het OM deel aan verschillende bijeenkomsten en overleggen op het gebied van de bestrijding van discriminatie; onder meer met de politie, antidiscriminatiebureaus, het Meldpunt Discriminatie Internet (MDI) en het Meldpunt Internet Discriminatie (MiND). In april en oktober 2015 heeft het LECD de Landelijke Vergadering van discriminatieportefeuillehouders van het OM georganiseerd. Het LECD had in 2015 een bezetting van (ongeveer) 4 fte's.

Samenvatting *Strafbare Discriminatie in Beeld* 2015

INLEIDING

In het rapport *Strafbare Discriminatie in Beeld* (voorheen: *Cijfers in Beeld*) wordt gerapporteerd over de ingestroomde en afgedane discriminatiefeiten bij het Openbaar Ministerie (OM). Dit zijn de feiten die worden ingeschreven en waar een beslissing over wordt genomen op grond van één van de discriminatieartikelen uit het Wetboek van Strafrecht (Sr): artikel 137c, 137d, 137e, 137f, 137g of 429quater Sr. In dit rapport wordt tevens voor het eerst gerapporteerd over commune delicten met een discriminatoir aspect. Dit zijn delicten zoals mishandeling en vernieling, waarbij een discriminatoir aspect een rol speelt, bijvoorbeeld als motief op de achtergrond.

De aanpak van discriminatie is van groot belang en is dan ook een van de speerpunten bij het OM. Discriminatie is een uiting van onverdraagzaamheid tegen medemensen en staat op gespannen voet met de beginselen en principes waarop onze samenleving is gebouwd. Door de instroom en afdoening van discriminatie in beeld te brengen, wordt het belang dat het OM hecht aan het thema discriminatie mede tot uitdrukking gebracht.

DE GEGEVENS IN *STRAFBARE DISCRIMINATIE IN BEELD*

Niet alles wat 'discriminatie' kan worden genoemd, wordt behandeld in dit rapport. De wettelijke taak van het OM is het opsporen en vervolgen van strafbare feiten. De gegevens in dit rapport betreffen dan ook feiten die óf zijn ingestroomd omdat zij mogelijk strafbaar zijn op grond van één van de discriminatieartikelen in het Wetboek van Strafrecht, óf een ander strafbaar feit waarbij discriminatie een rol heeft gespeeld. Het kan voorkomen dat een feit niet in dit rapport is opgenomen, omdat het niet bekend is bij het OM. Het kan ook zo zijn dat een slachtoffer van discriminatie dit niet meldt of geen aangifte doet, en dat de zaak ook niet op een andere manier ter kennis van politie of OM komt. Feiten waarbij er geen verdachte kan worden gevonden of geen bewijs kan worden verkregen, of waarbij toch geen sprake blijkt te zijn van een strafbaar feit, zullen niet tot een succesvolle vervolging kunnen leiden. Over het algemeen zullen deze feiten niet instromen bij het OM en daarom niet terugkomen in dit rapport.

Omdat de percentages in dit rapport zijn afgerond, komt het totaal soms net boven of onder de 100% uit.

INSTROOM DISCRIMINATIEFEITEN¹

De instroom van discriminatiefeiten is een weergave van het aantal keer dat een discriminatiefeit waarvan iemand wordt verdacht, oftewel een verdenking op grond van artikel 137c, 137d, 137e, 137f, 137g of 429quater Sr, in 2015 werd ingeschreven bij het OM.

- In 2015 stroomden 142 discriminatiefeiten in. Deze 142 feiten hoorden bij 138 afzonderlijke zaken. Eén zaak kan meerdere feiten omvatten, bijvoorbeeld als aan één verdachte in een zaak

¹ Zie hoofdstuk 2, pagina 12

twee discriminatiefeiten ten laste worden gelegd.

- In 2015 stroomden 16 discriminatiefeiten in hoger beroep in.

Sinds 1998 heeft het aantal per jaar bij het OM ingestroomde discriminatiefeiten nooit boven de 250 gelegen. De laagste instroom van discriminatiefeiten sinds 1998 was 88, in 2013. Deze grootte van aantallen maakt dat het statistisch gezien niet mogelijk is om vergaande conclusies te trekken over stijgingen of dalingen in de cijfers; een enkele zaak waarin discriminatieartikelen ten laste zijn gelegd kan al zorgen voor een opmerkelijke stijging of daling in de cijfers. Waar mogelijk zijn de conclusies en bevindingen die voortvloeien uit de cijfers beschreven in het rapport.

Het OM wordt regelmatig gevraagd waarom het aantal discriminatie-incidenten in het jaarlijkse rapport van de politie hoger is dan het aantal discriminatiefeiten bij het OM. Het verschil in aantallen is een logische consequentie van de verschillende taken van politie en OM (zie paragraaf 1.3).

AFDOENING DISCRIMINATIEFEITEN

Met afdoening wordt bedoeld de vervolgingsbeslissing die door het OM wordt genomen. Dat kan de beslissing zijn om te vervolgen, bijvoorbeeld om de verdachte voor de rechter te brengen (te dagvaarden), of de beslissing tot een transactie of een strafbeschikking. Het OM kan ook beslissen om niet te vervolgen en de zaak te seponeren. Een technisch sepot wordt gegeven als de zaak om een juridisch-technische reden niet tot een geslaagde vervolging kan leiden, bijvoorbeeld omdat er onvoldoende wettig en overtuigend bewijs is. Een beleidssepot is een sepot waarbij er technisch gezien vervolgd kan worden, maar er andere redenen zijn om dat niet te doen. Een voorwaardelijk sepot is een sepot waarbij de verdachte zich aan bepaalde voorwaarden moet houden. Doet de verdachte dat niet, dan kan er alsnog worden vervolgd.

Het aantal ingestroomde feiten kan verschillen van het aantal feiten dat in een bepaald jaar wordt afgedaan, en het gaat daarbij niet per se om dezelfde feiten. Een feit kan immers in het ene jaar instromen en in het daaropvolgende jaar worden afgedaan.

- In 2015 werd bij 141 discriminatiefeiten (137c, 137d, 137e, 137f, 137g of 429quater Sr) een beslissing over de afdoening genomen. Deze 141 feiten hoorden bij 138 zaken.
- Bij 49% van de discriminatiefeiten werd besloten om te dagvaarden, oftewel de verdachte voor de rechter te brengen.
- Bij 7% van de afgedane feiten werd besloten tot een transactie.
- Bij 10% van de feiten werd een OM-strafbeschikking uitgevaardigd.
- 33% van de feiten werd geseponeerd. Hiervan werd 30% onvoorwaardelijk, en 3% voorwaardelijk geseponeerd. Van alle geseponeerde feiten kreeg 49% een technisch sepot en 51% een beleidssepot.

DISCRIMINATIEGRONDEN

In de discriminatieartikelen worden de gronden *ras*, *godsdienst of levensovertuiging*, *hetero- of homoseksuele gerichtheid*, *geslacht* en *lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap* genoemd als discriminatiegronden. Onder deze in de strafwet genoemde gronden vallen verschillende groepen mensen op wie de discriminatie gericht kan zijn. Onder de grond *ras* vallen bijvoorbeeld groepen mensen die worden gekenmerkt door een bepaalde huidskleur of een bepaalde etnische of nationale afkomst. Om de aard van discriminatiefeiten beter in beeld te krijgen, is onderzocht tegen welke groep mensen die zich kenmerkt door een bepaalde discriminatiegrond het feit was gericht. Onderzocht is bijvoorbeeld of een feit was gericht tegen mensen vanwege hun Afrikaanse afkomst, hun Turkse afkomst of hun Marokkaanse afkomst. Dit zijn allemaal groepen mensen die in juridische zin onder de grond *ras* in de discriminatieartikelen vallen.

- Het aandeel van de discriminatiegrond *ras* is in 2015 net als in voorgaande jaren het hoogst: 50% van alle gronden. Onder de grond *ras* vallen meerdere groepen waar de discriminatie op gericht kan zijn, zoals mensen van Surinaamse of Antilliaanse afkomst, deze 50% is daarom verder onderverdeeld per specifieke groep waartegen de discriminatie was gericht.
- Als gekeken wordt naar de onderverdeling per specifieke groep, is met 28% de categorie *antisemitisme* het hoogst, en daarna de grond *antizwart (Afrikaanse afkomst)* met 17%.
- 13% van de gronden betrof *godsdienst of levensovertuiging*. In al deze gevallen was de discriminatie gericht tegen moslims.
- Bij 6% van de gronden was de discriminatie gericht tegen een groep wegens homoseksuele gerichtheid. Hieronder wordt verstaan discriminatie gericht tegen mensen vanwege hun seksuele voorkeur (homoseksueel, lesbisch, of biseksueel), maar niet tegen mensen met een non-conforme genderidentiteit, zoals transpersonen. Discriminatie wegens genderidentiteit kan wel vallen onder de grond 'geslacht' in de discriminatieartikelen. Overigens is ook discriminatie wegens heteroseksualiteit strafbaar, maar dit is in de bij het OM bekende zaken praktisch nooit aan de orde.
- De grond *geslacht* stroomde twee keer in (1%), waarvan het één keer een feit gericht tegen een transgender betrof.
- De grond *handicap* stroomde in 2015 één keer in (1%).

SOORT DISCRIMINATIEFEIT

Er is gekeken naar welke discriminatieartikelen uit het Wetboek van Strafrecht in 2015 als feit werden ingevoerd in de OM-systemen.

- Evenals in voorgaande jaren betrof het merendeel van de bij het OM ingestroomde discriminatiefeiten artikel 137c Sr, de beledigende uitlating over een groep mensen wegens één of meerdere discriminatiegronden (82%).
- 12% van de feiten stroomde in als artikel 137d Sr, aanzetten tot haat, discriminatie of geweld.
- 4% van de ingestroomde feiten betrof artikel 429quater Sr.
- 1% van de feiten betrof artikel 137e Sr; eveneens 1% betrof artikel 137g Sr.

HOE VINDEN DISCRIMINATIEFEITEN PLAATS

Met dossieronderzoek wordt per ingestroomd discriminatiefeit onderzocht hoe het feit is begaan, bijvoorbeeld mondeling, bij geschrift, bij afbeelding, of in samenloop met geweld. Een voorbeeld van een uitlating bij geschrift is een tekst die wordt geplaatst op internet; een voorbeeld van een afbeelding is een extreemrechts symbool op een spandoek.

- In 2015 betroffen de meeste ingestroomde feiten mondelinge uitlatingen (66%), evenals in voorgaande jaren.
- 20% van de feiten werd schriftelijk gedaan.
- 4% van de feiten betrof samenloop met (bedreiging met) geweld.
- 2% van de feiten betrof een afbeelding.
- Eveneens 2% betrof een bekladding.
- Bij 4% van de feiten was de categorie 'overige' ingevuld, bij 2% de categorie 'onbekend'.

WAAR VINDEN DISCRIMINATIEFEITEN PLAATS

Er werd ook onderzocht waar het feit werd gepleegd; bijvoorbeeld in de woonomgeving, op school, in het kader van sport, of op internet.

- De feiten vonden in 2015 voornamelijk plaats op straat of in een openbare gelegenheid (25%), gevolgd door de categorieën woonomgeving, sport en internet (18%).
- 6% van de feiten werd begaan in het kader van werk.
- 3% was gericht tegen een opsporingsambtenaar.
- 2% betrof een feit op een school of bij een onderwijsinstelling.
- 3% van de feiten betrof de horeca in het algemeen, daarnaast had 1% van de feiten betrekking op uitsluiting aan de deur in de horeca.
- 1% van de feiten werd gepleegd in de pers of in de media.
- 4% betrof de categorie overige, bij 2% is onbekend waar het feit is gepleegd.

ACHTERGROND VERDACHTE

De achtergrond van de verdachte is bekeken, voor zover dit uit het procesdossier viel op te maken. Hiermee wordt bijvoorbeeld onderzocht of de verdachte uit extreemrechtse, godsdienstige of uit politieke overtuiging handelde, of wat de etnische achtergrond van de verdachte is. Het geslacht van de verdachte is te achterhalen op basis van de gegevens uit de systemen van het OM.

- Net als in voorgaande jaren waren verreweg de meeste verdachten blanke particulieren (77%).
- 6% van de verdachten is van Marokkaanse afkomst, 4% van Surinaamse afkomst, 1% van Turkse afkomst en 1% van Antilliaanse afkomst.
- 3% van de verdachten handelde vanuit een godsdienstige overtuiging, 2% is extreemrechts, 1% handelde uit politieke overtuiging.
- 1% van de verdachten viel onder de categorie overige niet-blanke particulieren. Bij 1% van de verdachten was wel bekend dat het een persoon betrof, maar was de etnische achtergrond onbekend. In de categorie overige viel 1%, en bij 3% van de verdachten was de achtergrond in het geheel onbekend.
- De meeste verdachten waren man (87%).

DISCRIMINATIEZAKEN DIE DOOR DE RECHTER ZIJN AFGEDAAN

De rechterlijke beslissingen betreffen beslissingen in zaken waarin een discriminatieartikel ten laste was gelegd. Omdat er naast het discriminatieartikel ook andere feiten ten laste kunnen zijn gelegd en een bewezenverklaring ook alleen voor die andere feiten kan volgen, is het mogelijk dat in zaken waar een veroordeling is gevolgd deze alleen betrekking had op andere, niet aan discriminatiefeiten gerelateerde delicten.

- In 88% van de zaken werd een veroordeling uitgesproken.
- In 12% van de zaken werd een vrijspraak gegeven.

COMMUNE DELICTEN MET DISCRIMINATOIR ASPECT

In dit rapport wordt voor het eerst gerapporteerd over de bij het OM ingestroomde en afgedane commune delicten met een discriminatoir aspect. Dit zijn delicten als belediging, mishandeling en vernieling, waarbij discriminatoire aspecten die te relateren zijn aan een discriminatiegrond zoals genoemd in artikel 137c Sr, een rol hebben gespeeld bij het plegen van het delict. Het discriminatoire aspect kan daarbij het motief of de aanleiding zijn geweest, of het discriminatoire aspect is aangegrepen bij het plegen van het delict, bijvoorbeeld om een scheldpartij extra indringend te maken door het gebruik van discriminatoire termen. Vanaf 1 januari 2015 is de verbeterde mogelijkheid om deze incidenten te registreren gefaseerd ingevoerd, wat was voltooid per 27 maart 2015.

- In 2015 werden 168 commune delicten met discriminatoir aspect geregistreerd, behorend bij 157 afzonderlijke zaken.
- Ras werd 77 keer geregistreerd als discriminatoir aspect, (homo)seksuele gerichtheid 21 keer, antisemitisme 12 keer, godsdienst of levensovertuiging 8 keer, en handicap 1 keer. Bij 49 delicten werd de categorie discriminatie overig geregistreerd.
- Bij de commune delicten betrof het onder andere 127 keer belediging van een persoon, 11 keer bedreiging, 8 keer mishandeling, 4 keer vernieling, 3 keer opruiing, 2 keer huisvredebreuk, 2 keer openlijke geweldpleging, en 1 keer zware mishandeling.

1. Inleiding *Strafbare Discriminatie in Beeld 2015*

1.1. DOEL VAN HET RAPPORT

Discriminatie is een uiting van onverdraagzaamheid tegen medemensen en staat op gespannen voet met de beginselen en principes waarop onze samenleving is gebouwd. Door de instroom en afdoening van discriminatiezaken in beeld te brengen, wordt het belang dat het OM hecht aan het thema discriminatie mede tot uitdrukking gebracht.

De cijferrapporten van het OM over strafbare discriminatie gaan terug tot en met 1998, het jaar waarin het Landelijk Expertise Centrum Discriminatie (LECD) van het OM is opgericht. In *Strafbare Discriminatie in Beeld* wordt een overzicht gegeven van het aantal discriminatiefeiten dat in het voorgaande jaar bij het OM is ingestroomd en afgedaan; er wordt een beeld gegeven van de aard en verschijningsvorm van de ingestroomde discriminatiefeiten, en er wordt inzichtelijk gemaakt wat de verschillende wijzen van afdoening zijn geweest. Om ontwikkelingen door de jaren heen te kunnen volgen, beslaat het rapport een periode van vijf jaar.

Dit rapport dient allereerst als een terugkoppeling aan het College van procureurs-generaal en aan alle parketten over het aantal en de aard van discriminatiefeiten waar het OM mee te maken krijgt, en de aanpak van strafbare discriminatie door het OM. Met de gegevens uit *Strafbare Discriminatie in Beeld* is het OM in staat het strafvorderlijk beleid betreffende discriminatie beter vorm te geven. Daarnaast kan het OM hiermee rapporteren over de aanpak van strafbare discriminatie aan de minister van Veiligheid en Justitie, onder andere in het kader van het verstrekken van informatie aan het VN-Comité betreffende de bestrijding van rassendiscriminatie (CERD), de Europese Commissie tegen Racisme en Intolerantie van de Raad van Europa (ECRI), het EU-agentschap voor fundamentele rechten (FRA) en het OVSE Bureau voor Democratisering en Mensenrechten (ODIHR).

1.2 INHOUD RAPPORT EN VERZAMELING GEGEVENS

In *Strafbare Discriminatie in Beeld* wordt gerapporteerd over de bij het OM ingestroomde en afgedane discriminatiefeiten, dat wil zeggen feiten die zijn ingeschreven onder de strafrechtartikelen 137c, 137d, 137e, 137f, 137g en 429quater Sr. Over de commune delicten met discriminatoir aspect zijn dit jaar voor het eerst gegevens in het rapport opgenomen.

1.2.1 DE QUERY

Via de zogenaamde 'discriminatiequery' wordt jaarlijks een zoekvraag uitgezet waarmee gegevens over discriminatiefeiten uit de automatiseringssystemen van het OM (COMPAS en GPS) worden gegenereerd. Deze gegevens worden vervolgens aan het LECD geleverd. Door middel van de discriminatiequery is het mogelijk om verschillende bestanden uit de automatiseringssystemen te halen waarin de volgende gegevens staan:

- de discriminatiefeiten die zijn ingeschreven bij de parketten;
- de discriminatiefeiten die zijn afgedaan door de parketten;
- de discriminatiezaken die door de rechter zijn afgedaan.

Daarnaast is dit jaar voor het eerst een bestand gegenereerd met daarin opgenomen de zaken met de delicten waar de maatschappelijke classificatie discriminatie aan is gekoppeld. Hiermee worden de commune delicten met discriminatoir aspect in beeld gebracht.

1.2.2. DISCRIMINATIEFEITEN & -ZAKEN

In dit rapport wordt primair gerapporteerd over de discriminatiefeiten die ieder jaar instromen bij het OM. Dat wil zeggen: iedere keer als er een discriminatieartikel (137c, 137d, 137e, 137f, 137g, of 429quater Sr) wordt geregistreerd bij het OM, dan wordt dit geteld als één discriminatiefeit. Het aantal discriminatiefeiten is niet hetzelfde als het aantal zaken; in één zaak (met meestal één parketnummer) kan een verdenking bestaan ten aanzien van meerdere discriminatiefeiten.² Ook is het mogelijk dat in een zaak het eerste feit een commun delict betreft, en pas een tweede of volgend feit een discriminatiefeit.

Verder kan het zo zijn dat in één feit meerdere discriminatoire uitlatingen of handelingen ten laste gelegd kunnen worden; het aantal feiten zegt dan ook niet alles over de omvang van een zaak. Het is mogelijk dat in één feit één uitlating ten laste is gelegd, maar het is ook mogelijk dat in één enkel ten laste gelegd feit meerdere, soms zelfs tientallen uitlatingen zijn opgenomen.

1.2.3. DE DISCRIMINATIE REGISTRATIE CODE

De discriminatiequery geeft een beeld van de aantallen, maar geeft nog geen inzicht in de aard van de discriminatiefeiten. Daarvoor wordt met handmatig dossieronderzoek de zogenaamde *Discriminatie Registratie Code* (DRC) aan ieder ingestroomd discriminatiefeit gekoppeld. Hiermee wordt geregistreerd:

- op welke **grond** de discriminatie heeft plaatsgevonden, namelijk ras, godsdienst of levensovertuiging, hetero- of homoseksuele gerichtheid, geslacht, handicap. Hierbij wordt ook gespecificeerd tegen welke **groep** mensen de discriminatie was gericht, bijvoorbeeld antizwart (Afrikaanse afkomst), van Antilliaanse afkomst, van Marokkaanse afkomst;
- wat de achtergrond van de **verdachte** is, bijvoorbeeld of de verdachte vanuit godsdienstige overtuiging is geïnspireerd, of een blanke particulier is;
- **waar** het feit zich heeft voorgedaan, bijvoorbeeld in de woonomgeving, in het kader van sport of op het werk;
- **hoe** het feit zich heeft voorgedaan, bijvoorbeeld in samenloop met (bedreiging met) geweld, mondeling of schriftelijk.

Door de verschillende bovengenoemde categorieën te nummeren, wordt een combinatie van cijfers gevormd die aan de parketnummers wordt gekoppeld. Hierdoor is het mogelijk om de gegevens van de ingestroomde discriminatiefeiten met elkaar in verband te brengen en te vergelijken. Bij de onderverdeling van de DRC-codes zijn de (gronden in de) discriminatieartikelen het uitgangspunt. Daarnaast is zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij onderverdelingen die andere organisaties maken, en is zoveel mogelijk getracht te anticiperen op (toekomstige) informatiebehoeften.

² Wanneer bijvoorbeeld in een zaak zowel uitlatingen zijn gedaan die beledigend zijn over een groep (artikel 137c Sr) als uitlatingen die aanzetten tot haat tegen of discriminatie van een groep (artikel 137d Sr).

1.2.4. COMMUNE DELICTEN MET DISCRIMATOIR ASPECT

Onder commune delicten met discriminatoir aspect worden verstaan delicten, niet zijnde delicten in de zin van artikel 137c tot en met 137g en 429quater Sr, waarbij een discriminatiegrond zoals genoemd in artikel 137c Sr het motief is geweest voor het plegen van het delict, een rol heeft gespeeld bij het plegen van het delict, of waarbij gebruik is gemaakt van het discriminatoire aspect om het delict indringender te plegen. Voorbeelden van commune delicten met discriminatoir aspect zijn een brandstichting of mishandeling vanuit racistisch motief, maar ook het uitschelden van twee mannen die hand in hand lopen.

Vanaf 1 januari 2015 is de verbeterde mogelijkheid om deze incidenten bij registratie in de OM-systemen de maatschappelijke classificatie discriminatie toe te kennen, gefaseerd ingevoerd, wat was voltooid per 27 maart 2015.

Voor de commune delicten met discriminatoir aspect geldt dat ieder delict dat de maatschappelijke classificatie discriminatie heeft gekregen wordt geteld. In een bepaalde strafzaak kunnen meerdere delicten ten laste worden gelegd. Het is niet uitzonderlijk dat in dezelfde zaak zowel een gemeen delict met discriminatoir aspect als een discriminatiefact ten laste worden gelegd.

1.3. BETEKENIS DISCRIMATIECIJFERS

Niet alles wat in het dagelijks leven discriminatie wordt genoemd, wordt behandeld in dit rapport. De wettelijke taak van het OM is het opsporen en vervolgen van strafbare feiten. De feiten die in dit rapport terugkomen, betreffen dan ook feiten die óf zijn ingestroomd bij het OM omdat zij mogelijk strafbaar zijn op grond van één van de discriminatieartikelen in het Wetboek van Strafrecht, óf een ander strafbaar feit betreffen waarbij discriminatie een rol heeft gespeeld.

Er zijn verschillende redenen waarom sommige discriminatie-incidenten nooit instromen bij het OM en daarom niet worden opgenomen in *Strafbare Discriminatie in Beeld*. Het kan bijvoorbeeld zijn dat een slachtoffer van discriminatie dit niet meldt of geen aangifte doet; zodoende is het mogelijk dat de zaak niet ter kennis van de politie of het OM komt.

Ook als een zaak, door een aangifte, een melding of op andere wijze, wel ter kennis komt van de politie en er een opsporingsonderzoek wordt opgestart, kan het zijn dat dit niet leidt tot het vinden van een verdachte; dit komt vaak voor. Of er is wel een verdachte, maar onvoldoende bewijs. Een andere mogelijkheid is dat van een incident dat bij de politie in eerste instantie is aangemerkt als een discriminatie-incident blijkt dat niet voldaan is aan één of meer van de delictsbestanddelen van de discriminatieartikelen. Bij commune feiten met mogelijk een discriminatoir aspect, die in de politiestructuren als discriminatoir incident geteld staan, kan na opsporing blijken dat het discriminatoire aspect niet aangetoond kan worden. In het algemeen betreft een aanzienlijk aantal van de discriminatie-incidenten die bij de politie bekend raken situaties die bij nadere beschouwing en onderzoek niet (bewijsbaar) vallen onder de discriminatieartikelen uit het Wetboek van Strafrecht of geen (bewijsbaar) discriminatoir aspect bevatten.

Bij het interpreteren van de cijfers en het vaststellen van dalingen en stijgingen in de discriminatiefeiten, is van belang dat het, ook in absolute zin, gaat om een klein aantal feiten waarover wordt gerapporteerd. Het is veelal niet mogelijk hieruit eenduidige trends te destilleren of tot diepgaande analyse van de gegenereerde gegevens te komen. Om die reden heeft het rapport een voornamelijk beschrijvend karakter, en wordt er terughoudend omgegaan met het trekken van conclusies.

Strafbare Discriminatie in Beeld omvat alle discriminatiefeiten die in een bepaald jaar zijn ingestroomd; deze feiten verkeren in verschillende stadia van beoordeling en behandeling. Het is enerzijds mogelijk dat het toekennen van een discriminatieartikel aan een feit dat bij het OM instroomt een eerste globale inschatting van een juridisch medewerker betreft, of een registratie van een zaak waarin nog onderzoek wordt verricht. In een later stadium zou kunnen blijken dat het toch geen discriminatiefeit betreft. Anderzijds komt het voor dat een ingestroomd discriminatiefeit betrekking heeft op een ten laste gelegd feit waarvoor de verdachte al is veroordeeld op het moment dat dit rapport wordt geschreven.

In dit rapport zijn percentages afgerond. Hierdoor kan bij optelling van de afzonderlijk weergegeven percentages het totaal soms iets onder of boven de 100% uitkomen.

1.4. RAPPORTEN VAN ANDERE ORGANISATIES

In Nederland zijn er meerdere (overheids)organisaties die rapporteren over discriminatie. Deze organisaties hebben uiteenlopende (wettelijke) taken en doelstellingen, en daardoor uiteenlopende informatieverzamelingen. Om die reden kunnen verschillende registraties en rapporten niet zonder meer worden vergeleken met de registraties van het OM, of met elkaar.

Antidiscriminatiebureaus ontvangen meldingen over discriminatie, waarbij het werkterrein van de antidiscriminatiebureaus zowel strafbare discriminatie als discriminatie op grond van de gelijkebehandelingswetgeving omvat. De meldingen hoeven daarom niet per se betrekking te hebben op zaken die ook in strafrechtelijk-juridische zin gekwalificeerd kunnen worden als discriminatie.

Het Meldpunt Internet Discriminatie (MiND) en het Meldpunt Discriminatie Internet (MDI) rapporteren over de meldingen van discriminerende uitingen op het internet. Het CIDI rapporteert jaarlijks over antisemitische incidenten³. Het College voor de Rechten van de Mens rapporteert over zaken die al dan niet ongelijke behandeling behelzen op grond van, onder meer, de Algemene Wet Gelijke Behandeling (AWGB).⁴

³ CIDI, Monitor antisemitische incidenten in Nederland 2015, Centrum Informatie en Documentatie Israël, Den Haag: april 2015.

⁴ College voor de Rechten van de Mens, Monitor Discriminatiezaken 2015.

2. Instroom discriminatiefeiten

2.1 Instroom discriminatiefeiten in eerste aanleg

In 2015 stroomden 142 discriminatiefeiten in eerste aanleg in, evenveel als in 2014. Vanaf 1998 tot 2008 lag het aantal discriminatiefeiten meestal boven de 200 feiten per jaar. Vanaf 2009 was er een tot op de dag van vandaag niet verklaarde daling te zien in discriminatiefeiten, met in 2013 het tot op heden laagste aantal van 88 feiten. Hoewel de dalende trend lijkt te zijn doorbroken, is in 2014 en 2015 het aantal ingestroomde discriminatiefeiten nog altijd lager dan de instroom in de jaren vóór 2009.

Tabel 1 - Instroom discriminatiefeiten in eerste aanleg per parket

Feiten per arrondissementsparket	Jaar 2011	Jaar 2012	Jaar 2013	Jaar 2014	Jaar 2015
Amsterdam	31	31	23	37	20
Noord-Holland	13	7	3	8	11
Midden-Nederland	13	12	5	16	16
Noord-Nederland	19	3	13	12	4
Oost-Nederland	18	25	20	30	24
Den Haag	9	4	4	12	17
Rotterdam	42	13	16	20	30
Limburg	6	4	1	3	4
Oost-Brabant	6	4	1	1	4
Zeeland-West-Brabant	12	11	2	3	12
Totaal	169	114	88	142	142

In 2015 is bij het parket Rotterdam het grootste aantal discriminatiefeiten ingestroomd: 30. Bij het parket Oost-Nederland stroomden 24 feiten in, en bij het parket Amsterdam 20. In Den Haag, Noord-Holland, Midden-Nederland en Zeeland-West-Brabant stegen de cijfers ten opzichte van 2013. Het feit dat de cijfers zeer afhankelijk zijn van individuele zaken, kan verklaren waarom de instroomcijfers per parket door de jaren heen kunnen schommelen.

2.2 Instroom aantal zaken in eerste aanleg

Dit jaar is net als vorig jaar ook gekeken naar het aantal ingestroomde zaken; er is gekeken hoeveel afzonderlijke parketnummers instroomden waarin discriminatiefeiten waren geregistreerd. Het is mogelijk dat afzonderlijke parketnummers uiteindelijk ter zitting zijn gevoegd tot één zaak, maar omdat het ook in dat geval in eerste instantie om aparte zaken met dezelfde verdachte gaat, geven de parketnummers desondanks een goed beeld van het aantal zaken in 2015.

De 142 feiten die in 2015 zijn ingestroomd, horen bij 138 afzonderlijke parketnummers; in vier zaken werden twee discriminatiefeiten ten laste gelegd. Het is mogelijk dat daarnaast ook nog andere delicten ten laste werden gelegd.

2.3 Instroom discriminatiefeiten per wetsartikel

Evenals in voorgaande jaren stroomt het merendeel van de feiten, 82%, in op basis van artikel 137c Sr, de opzettelijke belediging in het openbaar van een groep mensen wegens een bepaalde grond in het discriminatieartikel. Zie voor een overzicht van de discriminatieartikelen bijlage 1 bij dit rapport.

Tabel 2 – Instroom discriminatiefeiten per wetsartikel

Instroom per wetsartikel	Jaar 2011		Jaar 2012		Jaar 2013		Jaar 2014		Jaar 2015	
137c	69%	116	75%	86	82%	72	80%	114	82%	116
137d	14%	23	14%	16	6%	5	9%	13	12%	17
137e	11%	19	4%	5	9%	8	4%	6	1%	2
137f	0%	0	0%	0	1%	1	0%	0	0%	0
137g	4%	7	4%	4	2%	2	4%	5	1%	2
429quater	2%	4	3%	3	0%	0	3%	4	4%	5
Totaal	100%	169	100%	114	100%	88	100%	142	100%	142

Van de overige strafartikelen stromen door de jaren heen veel minder feiten in. Van deze restgroep stroomde in de afgelopen jaren artikel 137d Sr, het aanzetten tot haat, discriminatie of gewelddadig optreden, vaker in dan de andere discriminatieartikelen, met uitzondering van het jaar 2013, toen artikel 137e Sr met 9% de tweede plaats in nam qua instroom.

In 2015 zijn er vijf feiten op basis van artikel 429quater Sr ingestroomd. Het betrof bij één feit een weigering van een man die HIV-besmet was voor de functie van vrijwilliger. Bij een ander feit zou een vrouw die een hoofddoek droeg niet hebben mogen solliciteren, en een derde feit draaide om een transgender aan wie een dienstverband geweigerd zou zijn.

Twee feiten hadden betrekking op een evangelische gemeente die via een commercieel verhuurbedrijf een ruimte verhuurde voor evenementen en vergaderingen, maar geen ruimte wilde verhuren aan de jongerenvereniging van het COC, Jong en Out. Zowel de vertegenwoordiger van de evangelische gemeente als de vertegenwoordiger van het verhuurbedrijf werd aangemerkt als verdachte, wat leidde tot inschrijving van deze twee feiten. Beide feiten zijn geseponeerd met een beleidssepot. Voor wat betreft het verhuurbedrijf is geseponeerd, omdat het verhuurbedrijf uitvoering gaf aan de voorwaarden zoals die door de evangelische gemeente waren gesteld. Voor wat betreft de evangelische gemeente is geseponeerd, omdat de bestuurders inzagen dat hun beleid discriminerend was, en zij hun beleid aantoonbaar en controleerbaar hebben veranderd.

Eén van de twee feiten die is ingeschreven als 137g Sr betrof een aangifte van een man die meende geweigerd te zijn bij een horecagelegenheid vanwege zijn Marokkaanse afkomst. In deze zaak was er

geen bewijs en was er ook geen mogelijkheid om door opsporing tot bewijs te komen. Het feit is daarom geseponeerd.

2.4 De aard van de discriminatiefeiten

De Discriminatie Registratie Code (DRC) geeft inzicht in de aard van een discriminatiefeit⁵, dat wil zeggen:

- op welke grond heeft de belediging of discriminatie plaatsgevonden;
- waar heeft het feit zich voorgedaan;
- wat is de achtergrond van de verdachte;
- hoe heeft het feit zich voorgedaan.

Voor 139 van de 142 feiten die in 2015 in eerste aanleg zijn ingestroomd, is de DRC ingevuld.

2.4.1 Gronden

Als gronden zijn de discriminatiegronden zoals genoemd in de artikelen 137c Sr tot en met 137g Sr en 429quater Sr opgenomen. Dit zijn de gronden *ras*, *geslacht*,⁶ *godsdienst of levensovertuiging*, *hetero- of homoseksuele gerichtheid*, en *lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap*. De betekenis van deze termen is ingevuld door onder meer de wetsgeschiedenis en de jurisprudentie. Om inzicht te krijgen tegen welke groepen de discriminatie was gericht, zijn de gronden opgedeeld in categorieën van groepen mensen die onder een bepaalde grond vallen. Zie voor een nadere toelichting van de gronden en categorieën bijlage 2 bij dit rapport.

Omdat er relatief vaak sprake is van meerdere gronden waarop wordt gediscrimineerd, is er voor gekozen om in geval van meerdere gronden deze alle mee te tellen (maximaal drie gronden per feit). Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan een verdachte die een groep mensen vanwege ras én seksuele geaardheid beledigt. De procentuele verdeling over de diverse discriminatiegronden komt op deze manier beter naar voren. Hierdoor is het totaal aantal gronden wel hoger dan het totaal aantal ingestroomde feiten, en kunnen de gronden alleen procentueel met elkaar worden vergeleken.

In dit rapport worden de discriminatiegronden weergegeven zoals die naar voren komen uit de omstandigheden van het geval. De discriminatiegrond valt niet per se samen met de hoedanigheid van het slachtoffer, als er een slachtoffer is. Als bijvoorbeeld een groep Ghanezen wordt uitgescholden met de woorden 'Vuile kankersurinamers, sodemieter lekker op naar Suriname' dan is de discriminatiegrond *ras*, en de categorie *Surinamers*.

Bij discriminatoire uitlatingen over groepen mensen in het algemeen komt het regelmatig voor dat er geen specifiek slachtoffer is. Voor strafbaarheid is niet vereist dat (een lid van) de gediscrimineerde groep daadwerkelijk aanwezig is of de uitlating heeft vernomen. Ook is geen vereiste voor strafbaarheid

⁵ Zie voor meer toelichting over de DRC de inleiding bij dit rapport paragraaf 1.2.3.

⁶ In artikel 137c Sr is de grond geslacht niet opgenomen.

dat (een lid van) een bepaalde groep zich beledigd heeft gevoeld. Het doel van de discriminatieartikelen is om te voorkomen dat bij anderen in de maatschappij een negatief beeld over een bepaalde groep ontstaat.

Tabel 3 - Instroom discriminatiegronden

GRONDEN	Jaar 2011		Jaar 2012		Jaar 2013		Jaar 2014		Jaar 2015	
Ras	51%	104	41%	62	45%	44	47%	81	50%	90
Antisemitisme	32%	64	28%	42	39%	38	30%	52	28%	50
Godsdienst of levensovertuiging	5%	11	7%	10	0%	0	9%	16	13%	23
Homoseksuele gerichtheid	7%	15	13%	20	14%	14	11%	19	6%	11
Geslacht	0%	0	1%	2	0%	0	0%	0	1%	2
Handicap	1%	2	1%	1	1%	1	1%	1	1%	1
Overige gronden	3%	7	8%	12	0%	0	1%	2	0%	0
Onbekend	0%	0	1%	2	1%	1	2%	3	2%	3
Totaal	100%	203	100%	151	100%	98	100%	174	100%	180

In 2015 werden er voor 142 discriminatiefeiten in totaal 177 discriminatiegronden geregistreerd; bij drie zaken zijn de gronden onbekend. Het totaal in de tabel komt daarmee op 180. Ras was in 2015, zoals ieder jaar, de grootste grond, met 50%. Deze grond omvat echter meerdere categorieën van groepen waar de discriminatie betrekking op kan hebben.

Tabel 4 - Instroom discriminatiegronden: uitsplitsing ras

Ras	Jaar 2011		Jaar 2012		Jaar 2013		Jaar 2014		Jaar 2015	
Huidskleur, namelijk:	18%	36	17%	26	18%	18	19%	33	21%	37
Antizwart (Afrikaanse afkomst)	14%	28	11%	17	14%	14	14%	24	17%	30
Donkere huidskleur (niet Afrikaanse afkomst)	4%	8	6%	9	4%	4	4%	7	4%	7
Blanken	0%	0	0%	0	0%	0	1%	2	0%	0
Nationale of etnische afstamming, namelijk:	33%	68	24%	36	27%	26	28%	48	29%	53
Surinamers	1%	3	2%	3	4%	4	2%	3	5%	9
Antillianen	0%	1	0%	0	0%	0	1%	2	2%	4
Turken	8%	17	4%	6	6%	6	8%	14	7%	13
Marokkanen	11%	23	5%	7	4%	4	10%	18	9%	17
Roma/Sinti	0%	0	0%	0	3%	3	0%	0	1%	1
Allochtonen/buitenlanders	10%	21	13%	19	9%	9	3%	6	4%	7
Overige nationale of etnische afstamming	1%	3	1%	1	0%	0	3%	5	1%	2
Totaal	51%	104	41%	62	45%	44	47%	81	50%	90

Ras

Antizwart (Afrikaanse afkomst)

Als we de grond *ras* verder uitsplitsen naar groep, valt op dat de categorie *antizwart (Afrikaanse afkomst)* binnen de grond *ras* het hoogst is met 17%. Bezien naar de groep waar de discriminatie op is gericht, is alleen de categorie *antisemitisme* groter met 28%. De categorie *antizwart (Afrikaanse afkomst)* is sinds hier voor het eerst over gerapporteerd werd (sinds 1998) altijd de grootste of één van de grootste categorieën geweest.

In de categorie *antizwart (Afrikaanse afkomst)* betrof het bij zeven ingeschreven gronden uitlatingen die werden gedaan als reactie op een selfie die voetballer Leroy Fer op internet had geplaatst. Op de selfie waren voetballers van het Nederlands Elftal met een donkere huidskleur te zien. Vervolgens werden ongeveer 19.000 reacties geplaatst op de selfie, waaronder veel discriminerende reacties. Deze zaak is een voorbeeld van hoe met relatief nieuwe vormen van communicatie, zoals social media, platforms ontstaan waarop discriminatie plaatsvindt.

Marokkanen en Turken

Discriminatie tegen Marokkanen werd 17 keer ingevuld als grond (9%), discriminatie tegen Turken werd in 2015 13 keer als grond genoteerd (7%). De categorieën *Turken* en *Marokkanen* zijn weinig veranderd ten opzichte van de instroomcijfers van 2014.

Antisemitisme (ras en/of godsdienst of levensovertuiging)

Antisemitisme wordt als aparte grond geregistreerd, omdat het zowel onder de grond *ras* als onder de grond *godsdienst* kan vallen. Antisemitisme is in 2015 met 28% de grootste categorie, gezien naar de groep waar de discriminatie tegen is gericht. Het percentage gronden dat betrekking had op antisemitisme is door de jaren heen relatief hoog gebleven. In veel gevallen betreft het bij deze categorie antisemitische leuzen of liederen die worden geschreeuwd of gezongen in het kader van voetbalwedstrijden.

Eén feit dat instroomde met de gronden *antisemitisme* en *homoseksualiteit* had betrekking op een rap van een rapper die zichzelf Ismo noemt. In een op YouTube geplaatste muziekvideo rapte hij onder meer de teksten "*Flikkers geef ik geen hand*" en "*Ik haat die fucking joden nog meer dan de nazi's*".

De rechtbank oordeelde in deze zaak dat de uitlating "*Flikkers geef ik geen hand*" niet beledigend is, omdat uit de tekst van het rapnummer niet blijkt dat daarmee homoseksuelen worden bedoeld. Over de uitlating "*Ik haat die fucking joden nog meer dan de nazi's*" oordeelt de rechtbank dat deze op zichzelf wel beledigend van aard is ten aanzien van Joden. Omdat sprake is van artistieke expressie valt deze tekst onder het recht op vrijheid van meningsuiting, en alleen als er sprake is van onnodig grievende uitlatingen zou verdachte een strafrechtelijk verwijt gemaakt kunnen worden, aldus de rechtbank. De rechtbank oordeelt dat daarvan geen sprake is en spreekt rapper Ismo vrij. Het OM heeft hoger beroep ingesteld tegen het vonnis van de rechtbank.⁷

Tabel 5 - Instroom discriminatiegronden: uitsplitsing godsdienst / levensovertuiging

Godsdienst levensovertuiging	Jaar 2011		Jaar 2012		Jaar 2013		Jaar 2014		Jaar 2015	
Moslims	91%	10	100%	10	0%	0	75%	12	100%	23
Overige godsdienst of levensovertuiging	9%	1	0%	0	0%	0	25%	4	0%	0
Totaal	100%	11	100%	10	0%	0	100%	16	100%	23

Categorie: Moslims

Verdachte		
74%	17x	Blanke particulier
13%	3x	Particulier Surinaams
4%	1x	Particulier Antilliaans
4%	1x	Extreem rechts
4%	1x	Godsdienst/levensovertuiging
100%	23	Totaal
Waar		
52%	12x	Internet
17%	4x	Straat/openbare gelegenheid
13%	3x	Woonomgeving
9%	2x	Werk
9%	2x	Overige
100%	23	Totaal
Hoe		
52%	12x	Schriftelijk
48%	11x	Mondeling
100%	23	Totaal

Godsdienst of levensovertuiging*Moslims*

De grond *godsdienst of levensovertuiging* staat met 13% op de derde plaats, een stijging ten opzichte van eerdere jaren. Alle keren dat deze grond werd geregistreerd, betrof het discriminatie gericht tegen moslims. Dit vond meestal plaats op het internet (52%), gevolgd door straat/openbare gelegenheid (17%) en de woonomgeving (13%). De verdachten zijn meestal blanke personen.

⁷ Rb. Zeeland-West-Brabant 8 december 2015, ECLI:NL:RBZWB:2015:7768.

Zes gronden hadden betrekking op het vervolgen van verdachten die reacties hadden achtergelaten op Facebook, naar aanleiding van berichtgeving over een multicultureel centrum met onder andere een moskee in Assendelft. De reacties die werden achtergelaten betroffen uitlatingen als:

“Gas aansluiten op dat hok”,⁸ “ [NAAM] begin er dan maar n treinstation naast ken je ze gelijk afvoeren”,⁹ “En branden maar” met daarbij een foto van een brandende moskee,¹⁰ “Abführen”,¹¹ “Die klereleiers kunnen van mij doodpleuren en begraven worden in een immens diepe graf!!ik ben toch al voor racist uitgemaakt!en ben er enorm trots opgeworden ook!! Gewoon oprotten met die vieze gore stink moslims die alleen maar geiten neuken en onze vrouwen willen verkrachten, omdat hun vrouwen te vies zijn!! Ik zal nooit buigen vieze haatzaaiende moslim prick!!! Rot maar weg in de HELL en neem je gore 70 stink maagden mee joh gore viezerik”,¹² “Ok mensen de oven staat aan.kom maar met de eerste!!”¹³

De zes verdachten, die één of meerdere van deze uitlatingen deden, zijn gedagvaard.

Twee feiten zijn ingestroomd naar aanleiding van reacties die werden geplaatst op de Facebookpagina “Steun de PVV”. Op de Facebookpagina stond een bericht over een brandbom die naar een Zweedse moskee was gegooid. Hierop werden reacties geplaatst als “Moeten ze hier ook doen” en “Moeten ze hier in Nederland ook eens wat vaker doen”. De verdachten die bovengenoemde uitlatingen deden zijn gedagvaard.

Homoseksuele gerichtheid

De instroom bij het OM van de grond homoseksuele gerichtheid (6%) is in 2015 gedaald ten opzichte van de instroom in 2013 en 2014 (respectievelijk 14% en 11%). Voor de daling is geen bepaalde oorzaak aan te wijzen; omdat het bij specifieke discriminatie om een klein aantal feiten gaat, kan een procentuele verschuiving worden veroorzaakt door een paar zaken meer of minder. Discriminatie wegens homoseksuele gerichtheid vond in 2015 vooral plaats op straat of in een openbare gelegenheid of in de woonomgeving (beide 27%).

Eén van de feiten die instroomde op deze grond betrof de eerder beschreven vervolging van rapper Ismo voor zijn uitlating “*Flikkers geef ik geen hand*”.¹⁴ Het OM heeft hoger beroep ingesteld tegen de vrijspraak door de Rechtbank Zeeland-West-Brabant nu de betrokken officier van justitie heeft ingeschat dat met ‘flikkers’ wel homoseksuelen werden bedoeld.

Geslacht

De grond *geslacht* stroomde in 2015 twee keer bij het OM in (1%). Van oudsher stroomt deze grond weinig in.

⁸ Parketnummer 15-155588-15.

⁹ Parketnummer 15-155588-15, bij deze uitlating werd de naam van een andere persoon genoemd, deze naam is weggelaten uit de uitlating.

¹⁰ Parketnummer 15-155587-15.

¹¹ Parketnummer 15-155583-15.

¹² Parketnummer 15-155584-15.

¹³ Parketnummer 15-155585-15.

¹⁴ Rechtbank Zeeland-West-Brabant 8 december 2015, ECLI:NL:RBZWB:2015:7768.

Deze grond werd één keer genoteerd bij een verdachte die handelde vanuit een godsdienstige overtuiging. Het betrof een Russisch-orthodoxe priester die op Schiphol een islamitische beveiligingsmedewerker uitschold (hiervoor is de grond *godsdienst of levensovertuiging* ingevuld), en tevens tekeer ging tegen vrouwelijke medewerkers. Het bijbehorende discriminatiefout is artikel 137c Sr. In artikel 137c Sr is de discriminatiegrond *geslacht* echter niet opgenomen; er kan dus niet worden vervolgd voor groepsbelediging van vrouwen op grond van artikel 137c Sr.

De tweede keer dat de grond *geslacht* was ingevuld, betrof een feit dat was ingeschreven naar aanleiding van een aangifte van een transvrouw, aan wie geen dienstverband gegeven zou zijn vanwege haar geslachtsverandering. In deze zaak was er geen wettig en overtuigend bewijs dat de geslachtsverandering de reden was om geen baan aan te bieden.

Handicap

De grond *handicap* stroomde in 2015 één keer in (1%). De lage instroom van de grond handicap wijkt niet substantieel af van andere jaren.

2.4.2 Waar

In deze paragraaf wordt beschreven waar de feiten die in eerste aanleg bij het OM zijn ingestroomd werden gepleegd.

Tabel 6 - Instroom discriminatiefouten: waar

Waar	Jaar 2011		Jaar 2012		Jaar 2013		Jaar 2014		Jaar 2015	
Tegen opsporingsambtenaar	5%	9	10%	11	3%	3	6%	9	3%	4
Werk	7%	11	2%	2	9%	8	6%	9	6%	8
School/ onderwijsinstelling	2%	4	2%	2	1%	1	1%	2	2%	3
Sport	7%	12	18%	21	7%	6	11%	15	18%	26
Horeca - uitsluiting aan deur	4%	7	4%	4	1%	1	4%	5	1%	1
Horeca - algemeen	1%	1	4%	4	2%	2	4%	5	3%	4
Woonomgeving	12%	21	17%	19	15%	13	23%	33	18%	25
Straat/openbare gelegenheid	45%	76	31%	35	40%	35	27%	38	25%	36
Internet	7%	11	8%	9	16%	14	11%	16	18%	25
Pers (media)	1%	1	2%	2	5%	4	1%	1	1%	1
Overige	5%	8	2%	2	0%	0	5%	7	4%	6
Onbekend	5%	8	3%	3	1%	1	1%	2	2%	3
Totaal	100%	169	100%	114	100%	88	100%	142	100%	142

Straat/openbare gelegenheid

Evenals voorgaande jaren worden, procentueel gezien, de meeste discriminatiefeiten gepleegd op straat of in een openbare gelegenheid. Het betrof een kwart van alle feiten (25%). Dit waren in 2015 36 feiten waar 53 discriminatiegronden aan gekoppeld werden. De grond antisemitisme was 13 keer van toepassing; in 14 gevallen was de grond van de op straat of in een openbare gelegenheid gepleegde discriminatie antizwart (Afrikaanse afkomst).

Sport, woonomgeving en internet stonden met 18% op een gedeelde tweede plaats.

Sport

In 2015 werden 26 van de ingestroomde discriminatiefeiten (18%) gepleegd in het kader van sport. Het feit kan gepleegd zijn op het sportveld, of gedaan zijn in een situatie die verband houdt met sport, zoals het geval is bij supporters die buiten een stadion leuzen roepen. Hiervan werden 14 discriminatiefeiten in Rotterdam geregistreerd en 10 feiten in Amsterdam. Bij alle 26 feiten betrof het de grond *antisemitisme*, was de verdachte een blanke particulier, en werd de uitlating mondeling gedaan. Bij ten minste 10 feiten betrof het de Hamaskreet of een soortgelijke kreet.

Woonomgeving

Met de woonomgeving wordt de eigen woning bedoeld, maar deze categorie is ook bedoeld voor incidenten die in de nabijheid van de woning plaatsvinden, bijvoorbeeld in het portiek, bij de burens, en in de eigen straat of wijk. Van de in 2015 ingestroomde discriminatiefeiten vonden er 25 (18%) plaats in de woonomgeving. Daarbij werden 29 discriminatiegronden genoteerd. De grond antisemitisme kwam daarbij 5 keer voor, evenals de grond Surinamers en de grond Turken.

Internet

Van de 25 ingestroomde feiten (18%) die op internet werden gepleegd, betrof het 12 keer discriminatie gericht tegen moslims. Daarbij ging het 6 van de 12 keer om uitlatingen die door evenzoveel verdachten op dezelfde Facebookpagina waren geplaatst, bij een artikel over de mogelijke bouw van een moskee.¹⁵ Bij drie andere feiten ging het om de al besproken reacties¹⁶ bij een artikel over een brandbom die naar een Zweedse moskee was gegooid.

In 2015 waren er in Nederland twee organisaties die zich primair bezig hielden met het verwijderen krijgen van strafbaar discriminerende uitlatingen van het internet: het Meldpunt Discriminatie Internet (MDI) en het Meldpunt Internet Discriminatie (MiND). Het MDI kreeg in 2015 933 meldingen van discriminatie over 1007 unieke uitingen;¹⁷ Stichting MiND kreeg in 2015 652 meldingen binnen.¹⁸

Werk

De categorie *werk* betrof in 2015 acht feiten, wat neer komt op 6% van het totaal. In zeker drie gevallen betrof het een situatie waarin een dienstverband geweigerd zou zijn wegens discriminatoire redenen. Op

¹⁵ Zie blz. 18

¹⁶ Zie blz. 18

¹⁷ Stichting Magenta, afdeling Meldpunt Discriminatie Internet: *Jaarverslag 2015*, Amsterdam, 2016.

¹⁸ S. van Bon en I. Mink, *Discriminatiecijfers in 2015, een rapport over registraties van discriminatie-incidenten door de politie, en meldingen bij antidiscriminatievoorzieningen en andere organisaties in Nederland*. Art.1 in opdracht van de Nationale Politie, Rotterdam, 2016.

pagina 13 is al de zaak genoemd van de aangever die geweigerd zou zijn als vrijwilliger vanwege het feit dat hij HIV-besmet is, op pagina 19 de zaak van de transvrouw die vanwege haar geslachtsverandering een dienstverband zou zijn geweigerd.

De derde zaak betrof een vrouw die niet zou hebben mogen solliciteren voor een stage vanwege het feit dat zij een hoofddoek droeg.¹⁹ Het betrof een studente mode die een aanplakbiljet op een kledingwinkel zag hangen, waarop was vermeld dat de winkel een stagiaire zocht. In de aangifte gaf de studente aan dat er werd gezegd dat medewerkers van de winkelketen geen hoofddoek mochten dragen. In deze zaak was er uiteindelijk onvoldoende bewijs dat de studente niet mocht solliciteren of niet zou zijn aangenomen vanwege het feit dat zij een hoofddoek droeg. De zaak is dan ook geseponeerd bij gebrek aan voldoende wettig en overtuigend bewijs.

¹⁹ Parketnummer 16-237059-15.

2.4.3 Verdachte

De categorie *verdachte* is divers van samenstelling. In deze categorie vinden we gegevens over de achtergrond van de verdachte; bijvoorbeeld of deze een extreemrechtse signatuur heeft, of het feit gepleegd heeft vanuit een geloofsovertuiging of politieke overtuiging.

Tabel 7 – Instroom discriminatiefeiten: verdachte

Verdachte	Jaar 2011		Jaar 2012		Jaar 2013		Jaar 2014		Jaar 2015	
Extreemrechts	3%	5	4%	4	3%	3	3%	4	2%	3
Godsdienst/levensovertuiging	0%	0	1%	1	6%	5	0%	0	3%	4
Politieke overtuiging	1%	2	0%	0	0%	0	1%	2	1%	2
Door opsporingsambtenaar	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0
Particulier Surinaams	0%	0	1%	1	0%	0	4%	5	4%	6
Particulier Antilliaans	1%	2	0%	0	0%	0	0%	0	1%	1
Particulier Turks	1%	1	0%	0	6%	5	4%	6	1%	1
Particulier Marokkaans	5%	8	0%	0	2%	2	6%	8	6%	8
Overige niet-blanke particulier	5%	8	4%	5	3%	3	6%	9	1%	1
Blanke particulier	63%	107	74%	84	77%	68	67%	95	77%	110
Particulier (etnische achtergrond onbekend)	11%	18	7%	8	0%	0	5%	7	1%	1
Overige	6%	10	7%	8	2%	2	4%	6	1%	1
Onbekend	5%	8	3%	3	0%	0	0%	0	3%	4
Totaal	100%	169	100%	114	100%	88	100%	142	100%	142

Blanke particulieren

Zoals ieder jaar zijn verreweg de meeste verdachten blanke particulieren; het gaat om 77% van het totaal.

Particulier Marokkaans

6% van de verdachten was van Marokkaanse afkomst. Net als vorig jaar betrof het 8 feiten, gekoppeld aan 13 gronden: de feiten waren 5 keer gericht tegen Joden, 4 keer tegen homoseksuelen, 2 keer was de grond antizwart (Afrikaanse afkomst) van toepassing, 1 keer de grond Surinamers en 1 keer de grond donkere huidskleur. In deze categorie valt ook de zaak tegen de rapper Ismo (zie pagina 16).

Particulier Surinaams

In 4% van de gevallen was de verdachte een Surinaamse particulier. Bij de 6 feiten horen 10 gronden: 3 keer gericht tegen Marokkanen, 3 keer tegen moslims, 2 keer tegen Turken, 1 keer tegen Joden en 1 keer tegen homoseksuelen.

Godsdienst of levensovertuiging

Vier feiten, 3% van het totaal, hadden betrekking op een verdachte die handelde vanuit een godsdienstige overtuiging. Eén feit betrof een Russisch-orthodoxe priester die op Schiphol mensen uitschold (zie pagina 19). Bij drie feiten was de verdachte een jihadist; deze feiten waren gericht tegen Joden (categorie *antisemitisme*).

Extreemrechts

Twee procent van de verdachten was extreemrechts. Dit is in lijn met het percentage extreemrechtse verdachten in voorgaande jaren.

2.4.3.1. Interetnische incidenten

Om een beeld te krijgen van de zogenaamde interetnische incidenten, incidenten met een interraciaal karakter, wordt elk jaar gekeken naar de etnische afkomst van de verdachtengroep en de grond waarop zij discriminatiefeiten hebben gepleegd. Tot en met het rapport over 2011 werkte dat verhelderend. Sindsdien echter is het aandeel van etnische groepen, anders dan blanke particulieren, in de verdachtenpopulatie qua absolute aantallen gedaald. Een procentuele opsplitsing per etnische groep zegt daarom weinig. Om die reden wordt dit jaar, net als vorig jaar, alleen de categorie *blanke particulier* opgesplitst.

Discriminatie door blanke particulieren

Bij 110 discriminatiefeiten, behorend bij 134 discriminatiegronden, waren de verdachten blanke particulieren.

Verdachte: blanke particulier	
Ras (zie tabel rechts voor uitsplitsing naar categorie)	60%
Antisemitisme	34%
Godsdienst/levensovertuiging	0%
Homoseksuele gerichtheid	4%
Geslacht	1%
Handicap	0%
Overige gronden	0%
Onbekend	0%
Totaal	100%

Ras, waarvan:	
Antizwart (Afrikaanse afkomst)	21%
Turken	9%
Marokkanen	10%
Allochtonen/buitenlanders	5%
Donkere huidskleur (niet van Afrikaanse afkomst)	3%
Surinamers	7%
Antillianen	3%
Overige nationale of etnische afstamming	2%
Totaal	60%

Blanke particulieren werden het meest verdacht van discriminatie op de grond *ras* (60%). Hieronder vallen, zoals eerder gezegd, veel groepen waartegen de discriminatie gericht kan zijn.

Bezien per groep waartegen de discriminatie is gericht, is discriminatie door blanke particulieren voornamelijk gericht tegen Joden (34%). Dat is niet verwonderlijk, omdat de grond *antisemitisme* ook naar het totale aantal gronden gezien het grootst is. Op de tweede plaats staat de grond *antizwart (Afrikaanse afkomst)* met 21%. Daarna volgt de categorie *Marokkanen* met 10%.

2.4.3.2. Leeftijd verdachte

Tabel 8 – Instroom discriminatiefeiten: leeftijd verdachte

Leeftijd verdachte	aantal feiten*	% van bevolking ⁺	% aantal feiten
0 t/m 19	25	23%	18%
20 t/m 39	66	25%	47%
40 t/m 64	47	35%	33%
65 t/m 79	3	13%	2%
80 >	0	4%	0%
Totaal	141	100%	100%

*Eén verdachte betreft een rechtspersoon, deze is niet meegeteld

⁺Op basis cijfers CBS 26 november 2015

In 2015 komen de meeste verdachten van een discriminatiefeit uit de groep in de leeftijd van 20 tot en met 39 jaar (47%). Daarna is de groep verdachten in de leeftijd van 40 tot en met 64 jaar het grootst (33%). Dit waren in 2013 en 2014 ook de grootste groepen.

2.4.3.3 Geslacht verdachte

De verhouding tussen het aantal mannelijke en vrouwelijke verdachten is door de jaren heen vrijwel onveranderd; het overgrote deel van de discriminatiefeiten wordt door mannen gepleegd. In 87% van de gevallen (124 feiten) was de verdachte een man, bij 13% van de feiten (17 keer) was de verdachte een vrouw.

Bij één feit was de verdachte een rechtspersoon. Dat betrof de eerder genoemde zaak van de stichting die een man zou hebben geweigerd als vrijwilliger omdat hij HIV-besmet was; de stichting was de verdachte in deze zaak.

Het is overigens een gegeven dat bij alle soorten criminaliteit de verdachten voor het merendeel mannen zijn.

2.4.4 Hoe

Als wordt gekeken naar de wijze waarop wordt gediscrimineerd, blijkt het in de meeste gevallen te gaan om een mondelinge uitlating (66%). Bij 20% van de feiten ging het om het een schriftelijke uitlating (28 feiten). Dat dit percentage hoger ligt dan in voorgaande jaren, hangt waarschijnlijk samen

met het feit dat in 2015 een groter deel van de instroom bij het OM betrekking had op uitlatingen die werden gedaan op internet.

Tabel 9 – Instroom discriminatiefeiten: hoe

Hoe	Jaar 2011		Jaar 2012		Jaar 2013		Jaar 2014		Jaar 2015	
Mondeling	64%	109	63%	72	60%	53	66%	94	66%	94
Schriftelijk	7%	12	11%	12	13%	11	12%	17	20%	28
Afbeelding	4%	6	6%	7	16%	14	4%	5	2%	3
Bekladding	3%	5	0%	0	1%	1	1%	2	2%	3
Samenloop met (bedreiging met) geweld tegen persoon	9%	16	9%	10	8%	7	7%	10	4%	6
Overige	8%	14	7%	8	2%	2	8%	12	4%	5
Onbekend	4%	7	4%	5	0%	0	1%	2	2%	3
Totaal	100%	169	100%	114	100%	88	100%	142	100%	142

2.4.5 Aard van de discriminatiefeiten

Om de aard van de discriminatiefeiten meer inzichtelijk te maken, is het mogelijk een aantal van de al besproken kenmerken van de feiten met elkaar te combineren. Dit levert over 2015 de hieronder weergegeven uitkomsten op. Bij lezing van de percentages in de onderstaande tabellen wordt met nadruk gewezen op de in veel gevallen zeer geringe aantallen waarop die percentages zijn gebaseerd. Zo is bijvoorbeeld bij de categorie *Antillianen* de verdachte in 100% van de gevallen een blanke particulier; hierbij wordt echter opgemerkt dat het hier slechts vier keer de categorie *Antillianen* betreft. Het is dan ook van belang om zeer terughoudend te zijn met het trekken van conclusies op basis van deze cijfers.

Overigens is de tabel waarin discriminatie van moslims inzichtelijk wordt gemaakt opgenomen in het hoofdstuk over de gronden (op pagina 17) en daarom niet nogmaals in dit hoofdstuk. In de onderstaande tabellen wordt per **grond** of **categorie** gekeken naar de achtergrond van de **verdachte**, **waar** het feit werd gepleegd, en **hoe** het feit werd gepleegd.

Zoals eerder geschreven betreft het bij antisemitisme gepleegd in het kader van sport veelal antisemitische leuzen of liederen die worden geschreeuwd of gezongen in het kader van voetbalwedstrijden.

ANTISEMITISME		
Verdachte		
80%	40x	Blanke particulier
10%	5x	Particulier Marokkaans
6%	3x	Godsdienst/levensovertuiging
2%	1x	Particulier Surinaams
2%	1x	Particulier Turks
100%	50	Totaal
Waar		
52%	26x	Sport
26%	13x	Straat/openbare gelegenheid
10%	5x	Woonomgeving
8%	4x	Internet
2%	1x	Horeca - algemeen
2%	1x	Tegen opsporingsambtenaar
100%	50	Totaal
Hoe		
80%	40x	Mondeling
8%	4x	Schriftelijk
6%	3x	Afbeelding
4%	2x	Bekladding
2%	1x	Samenloop met (bedreiging met) geweld tegen persoon
100%	50	Totaal

RAS (huidskleur, nationale of etnische afstamming)		
Verdachte		
79%	71x	Blanke particulier
6%	5x	Particulier Surinaams
4%	4x	Extreemrechts
4%	4x	Particulier Marokkaans
2%	2x	Politieke overtuiging
2%	2x	Overige niet-blanke particulier
1%	1x	Particulier (etnische achtergrond onbekend)
1%	1x	Onbekend
100%	90	Totaal
Waar		
37%	33x	Straat/openbare gelegenheid
20%	18x	Woonomgeving
14%	13x	Internet
9%	8x	Overige
7%	6x	Tegen opsporingsambtenaar
6%	5x	Werk
3%	3x	School/onderwijsinstelling
2%	2x	Horeca (algemeen)
1%	1x	Horeca (uitsluiting aan de deur)
1%	1x	Pers/media
100%	90	Totaal
Hoe		
72%	65x	Mondeling
18%	16x	Schriftelijk
6%	5x	Overige
2%	2x	Samenloop met (bedreiging met) geweld tegen persoon
2%	2x	Bekladding
100%	90	Totaal

RAS UITGESPLITST

De groepen die vallen onder de grond ras worden (in willekeurige volgorde) verder uitgesplitst.

ANTIZWART (AFRIKAANSE AFKOMST)		
Verdachte		
80%	24x	Blanke particulier
7%	2x	Particulier Marokkaans
7%	2x	Extreem rechts
3%	1x	Particulier (etnische achtergrond onbekend)
3%	1x	Particulier (Turks)
100%	30	Totaal
Waar		
47%	14 x	Straat/openbare gelegenheid
23%	7x	Internet
13%	4x	Tegen opsporingsambtenaar
7%	2x	Woonomgeving
7%	2x	Overige
3%	1x	Werk
100%	30	Totaal
Hoe		
63%	19x	Mondeling
23%	7 x	Schriftelijk
7%	2x	Bekladding
7%	2x	Overige
100%	30	Totaal

ROMA / SINTI		
Verdachte		
100%	1	Blanke particulier
Waar		
100%	1	Woonomgeving
Hoe		
100%	1x	Mondeling

TURKEN		
Verdachte		
85%	11x	Blanke particulier
15%	2x	Particulier Surinaams
100%	13	Totaal
Waar		
38%	5x	Woonomgeving
38%	5x	Straat/openbare gelegenheid
15%	2x	Overige
8%	1x	Horeca – algemeen
100%	13	Totaal
Hoe		
85%	11x	Mondeling
15%	2x	Schriftelijk
100%	13	Totaal

ANTILLIANEN		
Verdachte		
100%	4x	Blanke particulier
Waar		
75%	3x	Werk
25%	1x	Internet
100%	4	Totaal
Hoe		
50%	2x	Samenloop met (bedreiging met) geweld tegen persoon
50%	2x	Schriftelijk
100%	4	Totaal

DONKERE HUIDSKLEUR (NIET VAN AFRIKAANSE AFKOMST)		
Verdachte		
43%	3x	Blanke particulier
29%	2x	Extreemrechts
14%	1x	Overige niet-blanke particulier
14%	1x	Particulier Marokkaans
100%	7	Totaal
Waar		
57%	4x	Straat/openbare gelegenheid
29%	2x	Tegen opsporingsambtenaar
14%	1x	Woonomgeving
100%	7	Totaal
Hoe		
71%	5x	Mondeling
29%	2x	Overige
100%	7	Totaal

SURINAMERS		
Verdachte		
89%	8x	Blanke particulier
11%	1x	Particulier Marokkaans
100%	9	Totaal
Waar		
56%	5x	Woonomgeving
11%	1x	Werk
11%	1x	Straat/openbare gelegenheid
11%	1x	Internet
11%	1x	Overige
100%	9	Totaal
Hoe		
78%	7x	Mondeling
11%	1x	Schriftelijk
11%	1x	Overige
100%	9	Totaal

MAROKKANEN		
Verdachte		
71%	12x	Blanke particulier
18%	3x	Particulier Surinaams
12%	2x	Politieke overtuiging
100%	17	Totaal
Waar		
24%	4x	Internet
18%	3x	Straat/openbare gelegenheid
18%	3x	School/onderwijsinstelling
18%	3x	Overige
6%	1x	Woonomgeving
6%	1x	Pers (media)
6%	1x	Horeca - algemeen
6%	2x	Horeca (uitsluiting aan de deur)
100%	17	Totaal
Hoe		
76%	13x	Mondeling
24%	4x	Schriftelijk
100%	17	Totaal

ALLOCHTONEN / BUITENLANDERS		
Verdachte		
86%	6x	Blanke particulier
14%	1x	Overige niet-blanke particulier
100%	7	Totaal
Waar		
57%	4x	Straat/openbare gelegenheid
43%	3x	Woonomgeving
100%	7	Totaal
Hoe		
100%	7	Mondeling

HOMOSEKSUALITEIT

Hieronder is de uitsplitsing weergegeven van de grond *homoseksualiteit*.

HOMOSEKSUALITEIT		
Verdachte		
45%	5x	Blanke particulier
36%	4x	Particulier Marokkaans
9%	1x	Particulier Surinaams
9%	1x	Overige
100%	11	Totaal
Waar		
27%	3x	Straat/openbare gelegenheid
27%	3x	Woonomgeving
18%	2x	Horeca – algemeen
18%	2x	Internet
9%	1x	Werk
100%	11	Totaal
Hoe		
45%	5x	Mondeling
27%	3x	Samenloop met (bedreiging met) geweld tegen persoon
18%	2x	Schriftelijk
9%	1x	Overige
100%	11	Totaal

3. Afdoening discriminatiefeiten OM

3.1 OM-afdoening discriminatiefeiten per parket

Tabel 10 laat het aantal discriminatiefeiten zien waarover door het OM in 2011 tot en met 2015 een afdoeningsbeslissing is genomen. In 2015 werden 141 discriminatiefeiten afgedaan, behorend bij 138 zaken. Daarvan hadden 135 zaken betrekking op één discriminatiefait; bij drie zaken werden twee discriminatiefeiten ten laste gelegd.

Tabel 10 - OM-afdoening discriminatiefeiten per parket

Arrondissementsparketten	Jaar 2011	Jaar 2012	Jaar 2013	Jaar 2014	Jaar 2015
Amsterdam	28	38	21	39	23
Noord-Holland	13	10	1	4	17
Midden-Nederland	12	6	7	22	13
Noord-Nederland	17	6	13	10	6
Oost-Nederland	27	28	18	28	25
Den Haag	6	8	8	14	17
Rotterdam	47	17	17	19	24
Limburg	6	4	1	3	3
Oost-Brabant	5	3	1	2	2
Zeeland-West-Brabant	11	11	3	4	11
totaal	172	131	90	145	141

Het betreffen niet per se dezelfde zaken als die in 2015 zijn ingestroomd; een zaak kan immers in het ene jaar instromen, en in het daaropvolgende jaar worden afgedaan.

3.2 OM-afdoening discriminatiefeiten per wetsartikel

Tabel 11 - OM-afdoening discriminatiefeiten (in aantallen feiten) per wetsartikel

OM-afdoening per wetsartikel	Jaar 2011		Jaar 2012		Jaar 2013		Jaar 2014		Jaar 2015	
137c	78%	134	79%	104	80%	72	84%	122	76%	107
137d	8%	13	13%	17	6%	5	8%	12	13%	19
137e	8%	13	5%	6	9%	8	3%	4	3%	4
137f	0%	0	0%	0	1%	1	0%	0	0%	0
137g	5%	8	2%	2	4%	4	4%	6	2%	3
429quater	2%	4	2%	2	0%	0	1%	1	6%	8
Totaal	100%	172	100%	131	100%	90	100%	145	100%	141

Net als in voorgaande jaren blijkt ook dit jaar dat het overgrote deel van de afgedane feiten artikel 137c Sr betreft, het zich beledigend uitlaten over een groep mensen.

3.3 Soort OM-afdoening discriminatiefeiten

Met afdoening wordt bedoeld de vervolgingsbeslissing die door het OM wordt genomen. Dat kan de beslissing zijn om te vervolgen, bijvoorbeeld om de verdachte voor de rechter te brengen (te dagvaarden), of de beslissing tot een transactie of een strafbeschikking. Het OM kan ook beslissen om niet te vervolgen en de zaak te seponeren.

Omdat de afdoeningsmodaliteiten OM-strafbeschikking, [lik-op-stuk](#), oproepen ter terechtzitting naar aanleiding van verzet en voegen ter berechting tot 2012 niet werden opgenomen in deze rapportage, zijn de percentages van 2011 niet helemaal vergelijkbaar met die van de overige jaren.

Tabel 12 - Soort OM-afdoening discriminatiefeiten

OM-afdoening	Jaar 2011		Jaar 2012		Jaar 2013		Jaar 2014		Jaar 2015	
Dagvaarden	54%	90	52%	71	53%	48	59%	82	49%	67
Transactie	8%	14	13%	17	4%	4	6%	8	7%	9
OM-strafbeschikking	0%	0	1%	2	4%	4	6%	9	10%	13
Lik-op-stuk	0%	0	4%	5	0%	0	1%	1	1%	1
Oproepen ter terechtzitting nav verzet	0%	0	0%	0	1%	1	0%	0	0%	0
Voegen ter berechting	0%	0	1%	2	0%	0	2%	3	1%	1
Voorwaardelijk sepot	6%	10	4%	5	3%	3	6%	8	3%	4
Sepot	31%	52	25%	34	33%	30	21%	29	30%	41
Totaal	100%	166	100%	136	100%	90	100%	140	100%	136

Het percentage feiten waarvoor wordt gedagvaard, is in 2015 enigszins gedaald ten opzichte van de voorgaande jaren. Het percentage OM-strafbeschikkingen blijft door de jaren heen juist stijgen. Dat is niet verwonderlijk, omdat dat een relatief nieuwe wijze van strafoplegging is.

Het percentage onvoorwaardelijke sepot is in 2015 30%. Dat is hoger dan in 2014, maar wijkt procentueel gezien niet substantieel af van de jaren daarvoor. Het percentage voorwaardelijke sepot is procentueel gedaald ten opzichte van 2014, van 6% naar 3%. Het totale percentage sepot bij discriminatiefeiten in 2015 komt daarmee op 33%.

3.3.1 Verhouding technisch sepot en beleidssepot

In 2015 betrof 49% van de sepot een technisch sepot en 51% een beleidssepot. Een technisch sepot wordt gegeven als de zaak om een juridisch-technische reden niet tot een geslaagde vervolging kan leiden, bijvoorbeeld omdat er onvoldoende wettig en overtuigend bewijs is. Een beleidssepot is een

sepot waarbij er technisch gezien vervolgd kan worden, maar er andere redenen zijn om dat niet te doen. Een voorwaardelijk sepot is een sepot waarbij de verdachte zich aan bepaalde voorwaarden moet houden. Doet de verdachte dat niet, dan kan er alsnog worden vervolgd. Uit de sepotcodes die worden gegeven aan een feit kan worden opgemaakt wat de (voornaamste) reden was om te seponeren.²⁰ De in 2015 aan de discriminatiefeiten gegeven sepotcodes worden toegelicht onder tabel 13.

Bij de beleidssepots in tabel 13 horen ook de voorwaardelijke sepots, en worden ook de sepots meegeteld die de sepotcode 99 hebben gekregen. Sepotcode 99 is een administratief sepot en betekent dat het feit dubbel is ingeboekt in de OM-registratiesystemen Compas of GPS, en dat daarom één van de dubbel ingeboekte zaken wordt geseponeerd. In 2015 kwam dit vijf keer voor.

In een zaak die naar het oordeel van het OM niet bewijsbaar is, of waarin een verdachte niet strafbaar is, zal het OM uiteraard geen vervolging instellen.

Tabel 13 - Verhouding technisch sepot en beleidssepot

Verhouding technisch sepot en beleidssepot	Jaar 2011		Jaar 2012		Jaar 2013		Jaar 2014		Jaar 2015	
Technisch sepot	65%	40	67%	26	70%	23	43%	16	49%	22
Beleidssepot	35%	22	33%	13	30%	10	57%	21	51%	23
Totaal sepot	100%	62	100%	39	100%	33	100%	37	100%	45

Technisch sepot

Een technisch sepot wordt gegeven als de zaak zich juridisch-technisch gezien niet leent voor vervolging. Voor 22 technische sepots werd in 2015 drie keer de sepotcode 01 gegeven, 18 keer de sepotcode 02, en 1 keer sepotcode 03, OM niet ontvankelijk.

Sepotcode 01: ten onrechte als verdachte aangemerkt

Een sepot 01 wordt gegeven als een persoon ten onrechte als verdachte is aangemerkt. Dat wil zeggen dat de onschuld van de persoon in kwestie voldoende aannemelijk is. Het kan voorkomen dat een persoon wel terecht als verdachte is aangemerkt, maar dat in het daarna volgende onderzoek omstandigheden naar voren komen die maken dat achteraf geoordeeld moet worden dat de persoon niet als verdachte zou zijn aangemerkt, als deze omstandigheden eerder bekend waren geweest.

Sepotcode 02: onvoldoende bewijs

Een vaak voorkomend sepot (in 2015 18 keer) is een sepot 02, dat wordt gegeven als er onvoldoende wettig bewijs is, of bewijs dat niet overtuigt.

Sepotcode 03: OM niet ontvankelijk

Het OM is bijvoorbeeld niet ontvankelijk bij verjaring, bij overlijden van de verdachte, als het een klachtdelict betreft maar de klacht ontbreekt, of als de verdachte jonger is dan 12 jaar. Deze sepotgrond kwam in 2015 één keer voor.

²⁰ In de Aanwijzing gebruik sepotgronden (2014A007) zijn de verschillende sepotgronden en bijbehorende codes weergegeven.

Beleidssepot

Een beleidssepot kan alleen gegeven worden indien de vervolging van een feit technisch gezien mogelijk is, maar er andere redenen zijn om niet tot vervolging over te gaan. Een voorwaardelijk sepot is *altijd* een beleidssepot; indien de voorwaarden die aan het sepot verbonden zijn worden geschonden, moet er immers de mogelijkheid zijn om alsnog een vervolging te starten. Dat kan alleen als het feit juridisch gezien vervolgbaar is.

In 2015 werden er 23 beleidssepots gegeven. Van alle beleidssepots waren er 4 voorwaardelijke sepots.

Sepotcode 20: ander dan strafrechtelijk ingrijpen prevaleert

Dit sepot kan worden gegeven als bestuurlijk, tuchtrechtelijk of administratief ingrijpen op gronden van billijkheid en doelmatigheid prevaleert boven strafvervolging. Dit sepot werd in 2015 twee keer gegeven, één keer bij een voorwaardelijk sepot en één keer bij een onvoorwaardelijk sepot.

Sepotcode 40: gering feit

Dit sepot werd in 2015 één keer gegeven bij een onvoorwaardelijk geseponeerd feit. Dit sepot kan worden gegeven als het feit een zo geringe inbreuk op de rechtsorde is, of zo weinig schade heeft veroorzaakt, dat een strafvervolging terzake het strafbare feit waaronder het is te brengen onevenredig zwaar zou zijn in verhouding tot wat heeft plaatsgevonden.

Sepotcode 43: oud feit

Dit sepot kan bijvoorbeeld worden gegeven als er aangifte wordt gedaan van een al lang geleden gepleegd feit. Het sepot wordt gegeven als het belang van strafrechtelijk ingrijpen te gering is geworden in verband met de lange tijd die is verstreken na het plegen van het feit.

Er werd in 2015 drie keer onvoorwaardelijk geseponeerd met sepotcode 43: oud feit. Het betrof twee onvoorwaardelijke sepots, en één voorwaardelijk sepot.

Sepotcode 51: recente bestraffing

Een sepot 51 kan worden gegeven als in verband met een recente strafoplegging, inclusief een strafbeschikking, of transactie, een nieuwe strafvervolging overbodig wordt geacht. Dit omdat het feit, was het eerder bekend geweest, in die strafrechtelijke reactie zou zijn meegenomen. In 2015 werd twee keer onvoorwaardelijk geseponeerd met deze sepotcode.

Sepotcode 52: door feit of gevolgen getroffen

Deze sepotcode wordt gegeven als de verdachte door het door hem gepleegde feit of de gevolgen daarvan is getroffen en zodoende al voldoende is gestraft voor zijn handelen. Dat kan om allerlei redenen het geval zijn, bijvoorbeeld als de verdachte na een discriminerende opmerking zwaar is mishandeld, of als hij als gevolg van zijn discriminatoire handelen zijn baan is kwijtgeraakt. Sepotcode 52 werd in 2015 twee keer gegeven bij een onvoorwaardelijk sepot.

Sepotcode 53: gezondheidstoestand

Dit sepot heeft betrekking op een tijdelijke of permanente, geestelijke of lichamelijke toestand van de verdachte. Dit sepot kan bijvoorbeeld worden gegeven als een verdachte terminaal ziek is en niet lang

meer te leven heeft. Vervolging dient dan geen redelijk doel meer. Er werd in 2015 drie keer onvoorwaardelijk geseponeerd met sepotcode 53, gezondheidstoestand.

Sepotcode 54: reclasseringsbelang

Als strafrechtelijk ingrijpen hulpverlening door de reclassering, de kinderbescherming, dan wel een andere instantie, zou doorkruisen, kan een sepotcode 54 worden gegeven. Dit was in 2015 één keer het geval bij een voorwaardelijk sepot.

Sepotcode 55: gewijzigde omstandigheden

Dit sepot kan worden gegeven als er sprake is van verbeterd levensgedrag van verdachte, bijvoorbeeld als de verdachte spijt heeft van zijn daad, de verwerpelijkheid daarvan inziet en zelf initiatieven heeft ontplooid om zijn gedrag goed te maken. Ook indien omstandigheden die tot het delict hebben geleid of die tot recidive zouden kunnen leiden niet meer bestaan of in belangrijke mate zijn gewijzigd, kan dit sepot worden gegeven. In 2015 werd de sepotcode 55 twee keer gegeven, één keer bij een onvoorwaardelijk en één keer bij een voorwaardelijk sepot.

Sepotcode 58: corporatie wordt vervolgd

Dit sepot werd één keer gegeven bij een onvoorwaardelijk sepot. Het betrof de eerder beschreven zaak van de evangelische gemeente die geen ruimte wilde verhuren aan de jongerenorganisatie van het COC, Jong en Out. In eerste instantie was ook een verdachte ingeschreven van het bedrijf dat de ruimte namens de evangelische gemeente verhuurde. Omdat bleek dat deze persoon met de weigering van Jong en Out in opdracht van de evangelische gemeente handelde, en een bestuurder van de evangelische gemeente eveneens verdachte was, is het feit van deze persoon met deze sepotgrond geseponeerd.

Sepotcode 90: beëindiging executie strafbeschikking: oud feit

Als de tenuitvoerlegging van de straf of maatregel geheel of gedeeltelijk is mislukt zal de zaak opnieuw beoordeeld moeten worden. Er kunnen dan redenen zijn de zaak niet te dagvaarden. Tevens kunnen er bij de tenuitvoerlegging van de straf of maatregel feiten of omstandigheden bekend worden, die aanleiding kunnen zijn om vanwege opportuniteitsredenen de (verdere) executie van de straf of maatregel te staken. In 2015 werd bij één zaak geoordeeld dat hiervan sprake was; een onvoorwaardelijk sepot oud feit volgde.

Als een feit oud maar nog niet verjaard is, is de ouderdom van het feit overigens niet per definitie een reden om een feit te seponeren.

Sepotcode 99: dubbel ingeboekt

Vijf feiten werden in 2015 geseponeerd met sepotcode 99: feit dubbel ingeboekt.

4. Afdoening discriminatiezaken rechter

In dit hoofdstuk wordt gerapporteerd over rechterlijke beslissingen in zaken waarin (ook) een discriminatiefout ten laste was gelegd. Er wordt gerapporteerd over de beslissingen in **zaken als geheel**. De weergegeven uitspraak kan daarom andere, niet aan discriminatie gerelateerde delicten betreffen, die geheel los staan van het discriminatiefout. Aangezien een veroordeling geen betrekking hoeft te hebben op alle tenlastegelegde feiten kan het ook zijn dat het discriminatiefout niet bewezen is verklaard.

Tabel 14 - Afdoening discriminatiezaken rechter

Rechtbankafdoening	Jaar 2011		Jaar 2012		Jaar 2013		Jaar 2014		Jaar 2015	
Veroordeling	69%	57	78%	66	72%	64	91%	70	88%	71
Vrijspraak	27%	22	14%	12	18%	16	9%	7	12%	10
OM niet ontvankelijk	1%	1	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0
Ontslag van rechtsvervolg	2%	2	2%	2	2%	2	0%	0	0%	0
Schuldigverklaring zonder oplegging van straf	1%	1	1%	1	0%	0	0%	0	0%	0
Onbekend	0%	0	5%	4	8%	7	0%	0	0%	0
Totaal	100%	83	100%	85	100%	89	100%	77	100%	81

Het percentage veroordelingen lag in 2015 op 88%, het percentage vrijspraken op 12%. Het percentage vrijspraken is daarmee iets hoger dan in 2014, maar nog steeds onder het gemiddelde ten opzichte van de jaren daarvoor.

Het OM vervolgt niet alleen in de zaken waarbij het vrijwel zeker is dat de rechter zal veroordelen. Bij discriminatiefouten duiken er steeds weer nieuwe situaties op, waarbij het op voorhand niet duidelijk is hoe de strafrechter zal oordelen. In dat soort zaken legt het OM, wanneer het OM de verdachte strafbaar acht, de zaak aan de rechter voor. De kans bestaat dan dat de rechter anders oordeelt en de verdachte vrijsprekt. Als het OM het wenselijk acht dat een hogere rechter zich nogmaals over de zaak buigt wordt door de officier van justitie hoger beroep ingesteld.

5. Instroom discriminatiefeiten in hoger beroep

5.1 Instroom discriminatiefeiten in hoger beroep

Hoofdstuk 2 en 3 in dit rapport hebben alleen betrekking op de discriminatiefeiten die in 2015 in eerste aanleg instroomden bij het OM. Discriminatiefeiten die in hoger beroep instroomden, zijn weergegeven in tabel 15. Het betreft feiten waarvan het dossier in 2015 door het ressortsparket is ontvangen. In totaal stroomden 16 feiten in hoger beroep in.

Tabel 15 – Instroom discriminatiefeiten LRO

Landelijke Ressortelijke Organisatie	Jaar 2011	Jaar 2012	Jaar 2013	Jaar 2014	Jaar 2015
Amsterdam	7	12	4	5	4
Arnhem (Arnhem, Leeuwarden)	2	4	6	4	7
's-Hertogenbosch	1	1	1	0	1
's-Gravenhage	7	3	3	2	4
Totaal	17	20	14	11	16

6. Commune delicten met discriminatoir aspect

6.1 Commune delicten met een discriminatoir aspect

Onder commune delicten met een discriminatoir aspect worden verstaan delicten, niet zijnde delicten in de zin van artikel 137c tot en met 137g en 429quater Sr, waarbij een discriminatiegrond zoals genoemd in artikel 137c Sr het motief is geweest voor het plegen van het delict, een rol heeft gespeeld bij het plegen van het delict, of waarbij gebruik is gemaakt van het discriminatoire aspect om het delict indringender te plegen. Voorbeelden van commune delicten met discriminatoir aspect zijn daarom een brandstichting of mishandeling vanuit racistisch motief, maar ook het uitschelden met discriminatoire termen van een verbaliserende parkeerambtenaar met een Turkse achtergrond.

Registratie commune delicten met discriminatoir aspect

Vanaf 1 januari 2015 is de verbeterde mogelijkheid om deze incidenten door middel van de maatschappelijke classificatie discriminatie in de OM-systemen te registreren, gefaseerd ingevoerd; dit was voltooid per 27 maart 2015.

Er zijn zes verschillende maatschappelijke classificaties discriminatie die aan een commune delict met discriminatoir aspect kunnen worden toegekend:

- discriminatie ras;
- discriminatie antisemitisme;
- discriminatie seksuele gerichtheid;
- discriminatie handicap;
- discriminatie godsdienst/levensovertuiging;
- discriminatie overig.

De maatschappelijke classificaties discriminatie worden handmatig ingevoerd door de behandelaars van een zaak bij het OM. Het discriminatoire aspect dient te worden aangevinkt als uit het dossier blijkt dat het (waarschijnlijk) een rol heeft gespeeld.

Aantallen commune delicten met discriminatoir aspect

In 2015 stroomden er bij het OM 157 unieke zaken in met daarin 168 commune delicten met een discriminatoir aspect. Omdat de maatschappelijke classificatie in 2015 gefaseerd is ingevoerd, en omdat dit het eerste jaar was waarin de nieuwe classificatie kon worden geregistreerd, geven de aantallen in dit hoofdstuk mogelijk nog geen representatief beeld.

Tabel 16 – delicten met discriminatoir aspect per parket

Feiten per arrondissementsparket	Jaar 2015
Amsterdam	32
Noord-Holland	24
Midden-Nederland	14
Noord-Nederland	23
Oost-Nederland	22
Den Haag	31
Rotterdam	7
Limburg	2
Oost-Brabant	11
Zeeland-West-Brabant	2
Totaal	168

In tabel 17 is weergegeven hoeveel keer welk discriminatoir aspect van toepassing was in 2015.

Tabel 17 – Discriminatoir aspect bij commune delicten

Gronden	Jaar 2015
Ras	77
Antisemitisme	12
Godsdienst/levensovertuiging	8
(Homo)seksuele gerichtheid	21
Handicap	1
Discriminatie (overig)	49
Totaal	168

De grond ras is bij commune delicten het meest genoteerd als discriminatoir aspect, namelijk 77 keer;²¹ (homo)seksuele gerichtheid werd 21 keer geregistreerd, antisemitisme 12 keer, godsdienst/levensovertuiging 8 keer en handicap 1 keer. Bij 49 van de geregistreerde delicten werd discriminatie/discriminatie overig als maatschappelijke classificatie geregistreerd. Omdat er over de instroom van de commune delicten met een discriminatoir aspect in 2015 geen dossieronderzoek heeft plaatsgevonden, is niet bekend wat de precieze achtergrond is van deze classificatie.

²¹ Zie voor meer uitleg over de term ras: Bijlage 2

Tabel 18 - discriminatoir aspect per wetsartikel

Wetsartikel delict	Omschrijving delict ²²	Jaar 2015
APV Amsterdam artikel 2.7 lid 2	Openlijk drugsgebruik en handel	1
APV Amsterdam artikel 2.2 lid 1	Samenscholing	2
131 Sr	Opruiing	3
138 Sr	Huisvredebreuk	2
141 Sr	Openlijke geweldpleging	2
261 Sr	Smaad	1
266 Sr	Eenvoudige belediging	127
267 Sr	Belediging van (onder meer) ambtenaren	2
284 Sr	Dwang	1
285 Sr	Bedreiging	11
300 Sr	Mishandeling	8
302 Sr	Zware mishandeling	1
350 Sr	Vernieling	4
47 Sr	Medeplegen	1
Art 7 WvW	Doorrijden na ongeval	1
Art 8 WvW	Rijden onder invloed	1
Totaal		168

In tabel 18 is weergegeven bij welke commune delicten een discriminatoir aspect is ingevuld. Bij artikel 266 Sr, eenvoudige belediging, is het vaakst een discriminatoir aspect ingevuld: 127 keer. Vermoedelijk gaat het met name om discriminatoir schelden tegen een persoon.

Bij verschillende delicten waarin geweld, vernieling, bedreiging of aanverwante gedragingen strafbaar zijn gesteld, is geregistreerd dat een discriminatoir aspect een rol speelde bij het plegen van het feit. Bij bedreiging speelde 11 keer een discriminatoir aspect een rol, bij mishandeling 8 keer, bij vernieling 4 keer, bij opruiing 3 keer, en bij huisvredebreuk en openlijke geweldpleging 2 keer. Ook is één keer bij een zware mishandeling ingevuld dat er sprake was van een discriminatoir aspect.

Bij strafbaarstellingen als rijden onder invloed en openlijk drugsgebruik of -handel is het moeilijker voor te stellen dat en hoe een discriminatoir aspect een rol heeft gespeeld bij het plegen van het feit. Omdat geen nader onderzoek is gedaan, is niet bekend op welke wijze bij deze artikelen een discriminatoir aspect een rol heeft gespeeld bij het plegen van het feit.

²² De wetsartikelen worden hier, voor de leesbaarheid van het rapport, omschreven met een verkorte aanduiding die niet per definitie de volledige strekking van de strafbaarstelling in de artikelen dekt.

Tabel 19 – Discriminatiegronden per artikel

Gronden per artikel	Omschrijving delict ²³	ras	antisemitisme	godsdienst/ levens- overtuiging	seksuele gerichtheid	handicap	overig
2.7 lid 2 APV Amsterdam	Openlijk drugsgebruik en handel	1	0	0	0	0	0
2.2 lid 1 APV Amsterdam	Samenscholing	2	0	0	0	0	0
131 Sr	Opruiing	0	0	3	0	0	0
138 Sr	Huisvredebreuk	1	0	0	0	0	1
141 Sr	Openlijke geweldpleging	2	0	0	0	0	0
261 Sr	Smaad	0	0	0	0	0	1
266 Sr	Eenvoudige belediging	58	10	4	17	0	38
267 Sr	Belediging van (onder meer) ambtenaren	0	1	0	0	0	1
284 Sr	Dwang	1	0	0	0	0	0
285 Sr	Bedreiging	5	0	0	3	0	3
300 Sr	Mishandeling	4	0	1	0	1	2
302 Sr	Zware mishandeling	0	0	0	1	0	0
350 Sr	Vernieling	1	1	0	0	0	2
47 Sr	Medeplegen	1	0	0	0	0	0
7 WVV	Doorrijden na ongeval	0	0	0	0	0	1
8 WVV	Rijden onder invloed	1	0	0	0	0	0
Totaal		77	12	8	21	1	49

In bovenstaande tabel wordt zichtbaar gemaakt welke discriminatiegrond aan de orde was bij welk commune delict met een discriminatoir aspect. De meeste commune delicten met discriminatoir aspect betroffen eenvoudige beledigingen wegens ras. Nu eenvoudige belediging (artikel 266 Sr) verreweg de grootste categorie is, en bij de discriminatiegronden ras het grootst is vertegenwoordigd, is dit niet verwonderlijk. Het betrof 58 van de 168 commune delicten met discriminatoir aspect. Bij 17 eenvoudige beledigingen was de grond seksuele gerichtheid, en bij 10 eenvoudige beledigingen betrof het discriminatoire aspect antisemitisme.

²³ De wetsartikelen worden hier, voor de leesbaarheid van het rapport, omschreven met een verkorte aanduiding die niet per definitie de volledige strekking van de strafbaarstelling in de artikelen dekt.

BIJLAGE 1: DISCRIMINATIEARTIKELN IN HET WETBOEK VAN STRAFRECHT**ARTIKEL 137C**

- 1 Hij die zich in het openbaar, mondeling of bij geschrift of afbeelding, opzettelijk beledigend uitlaat over een groep mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van de derde categorie.
- 2 Indien het feit wordt gepleegd door een persoon die daarvan een beroep of gewoonte maakt of door twee of meer verenigde personen wordt gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren of geldboete van de vierde categorie opgelegd.

ARTIKEL 137D

- 1 Hij die in het openbaar, mondeling of bij geschrift of afbeelding, aanzet tot haat tegen of discriminatie van mensen of gewelddadig optreden tegen persoon of goed van mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun geslacht, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van de derde categorie.
- 2 Indien het feit wordt gepleegd door een persoon die daarvan een beroep of gewoonte maakt of door twee of meer verenigde personen wordt gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren of geldboete van de vierde categorie opgelegd.

ARTIKEL 137E

- 1 Hij die, anders dan ten behoeve van zakelijke berichtgeving:
 - 1°. een uitlating openbaar maakt die, naar hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden, voor een groep mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap beledigend is, of aanzet tot haat tegen of discriminatie van mensen of gewelddadig optreden tegen persoon of goed van mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun geslacht, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap;
 - 2°. een voorwerp waarin, naar hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden, zulk een uitlating is vervat, aan iemand, anders dan op diens verzoek, doet toekomen, dan wel verspreidt of ter openbaarmaking van die uitlating of verspreiding in voorraad heeft;
- 2 Indien het feit wordt gepleegd door een persoon die daarvan een beroep of gewoonte maakt of door twee of meer verenigde personen wordt gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van de vierde categorie opgelegd.

ARTIKEL 137F

Hij die deelneemt of geldelijke of andere stoffelijke steun verleent aan activiteiten gericht op discriminatie van mensen wegens hun ras, hun godsdienst, hun levensovertuiging, hun geslacht, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of geldboete van de tweede categorie.

ARTIKEL 137G

- 1 Hij die, in de uitoefening van een ambt, beroep of bedrijf personen opzettelijk discrimineert wegens hun ras, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van de derde categorie.
- 2 Indien het feit wordt gepleegd door een persoon die daarvan een gewoonte maakt of door twee of meer verenigde personen wordt gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van de vierde categorie opgelegd.

ARTIKEL 429QUATER

- 1 Hij die in de uitoefening van een ambt, beroep of bedrijf personen discrimineert wegens hun ras, hun godsdienst, hun levensovertuiging, hun geslacht of hun hetero- of homoseksuele gerichtheid wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste twee maanden of geldboete van de derde categorie.
- 2 Met dezelfde straf wordt gestraft hij wiens handelen of nalaten in de uitoefening van een ambt, beroep of bedrijf zonder redelijke grond, ten doel heeft of ten gevolge kan hebben dat ten aanzien van personen met een lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap de erkenning, het genot of de uitoefening op voet van gelijkheid van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden op politiek, economisch, sociaal of cultureel terrein of op andere terreinen van het maatschappelijk leven, wordt teniet gedaan of aangetast.

BIJLAGE 2: TOELICHTING DISCRIMINATIEGRONDEN IN HET WETBOEK VAN STRAFRECHT

In dit rapport worden de gronden en termen gebruikt zoals die in de discriminatieartikelen in het Wetboek van Strafrecht zijn vastgelegd. Hieronder volgt een korte toelichting van de gronden en de in dit rapport gebruikte categorieën.

RAS

Het woord ras is afkomstig uit het *Internationaal Verdrag inzake de Uitbanning van alle vormen van Rassendiscriminatie* (IVUR), het verdrag dat de aanleiding was voor de invoering van de discriminatieartikelen in hun huidige structuur in 1971. In navolging van dit verdrag is door de wetgever ook in de tekst van de discriminatieartikelen de term ras gebruikt, waarmee de wetgever voor wat betreft de uitleg van de term ras heeft aangesloten bij de uitleg zoals die wordt gegeven in het IVUR. Onder ras wordt volgens het IVUR-verdrag in elk geval verstaan huidskleur, afkomst, en nationale of etnische afstamming.

De grond *ras* is uitgesplitst naar categorieën gebaseerd op huidskleur en nationale of etnische afstamming, om zo apart in kaart te brengen welke groepen in welke mate hierdoor geraakt worden. Door middel van deze uitsplitsing wordt getracht de aard en omvang van de ingestroomde discriminatiefeiten meer inzichtelijk te maken.

RAS: HUIDSKLEUR

De categorie *huidskleur* is weer onderverdeeld in een categorie *antizwart (Afrikaanse afkomst)*, een categorie *donkere huidskleur (niet van Afrikaanse afkomst)*²⁴, en een categorie *blanken*.

RAS: NATIONALE EN ETNISCHE AFSTAMMING

Nationale en etnische afstamming is onderverdeeld in de categorieën *Surinamers, Antillianen, Turken, Marokkanen, Roma/Sinti, allochtonen/buitenlanders* en *overige nationale of etnische afstamming*.

ANTISEMITISME

Antisemitisme is apart als grond opgenomen, omdat antisemitisme zowel het aspect ras als het aspect godsdienst kan behelzen. Onder de grond antisemitisme vallen uitlatingen waarmee Joden in diskrediet worden gebracht en hun waardigheid wordt aangetast. Uitlatingen over bijvoorbeeld (de politiek van) Israël zijn niet strafbaar, tenzij deze tevens discriminerende uitlatingen over Joden inhouden.

Bij (bekladdingen met) nationaalsocialistische symbolen, zoals hakenkruizen, is de inhoud van de boodschap doorslaggevend voor de vraag in welke categorie deze worden geplaatst.

GODSDIENST OF LEVENSOVERTUIGING

Onder deze grond vallen in ieder geval alle bekende godsdiensten waarin een god centraal staat. Bij levensovertuiging moet het gaan om een fundamentele opvatting over het leven in al zijn facetten, om beginselen waarnaar men zijn leven inricht. Politieke opvattingen vallen hier niet onder, humanisme en atheïsme wel.

²⁴ Voorheen de categorie 'gekleurden (niet van Afrikaanse afkomst)'. De inhoud van deze categorie is ongewijzigd.

HOMOSEKSUELE GERICHTHEID

In de wettekst van artikel 137c Sr en verder staat hetero- en homoseksuele gerichtheid genoemd als discriminatiegrond. Omdat het in de praktijk vrijwel altijd gaat om discriminatie op grond van homoseksuele gerichtheid is om praktische redenen alleen deze term opgenomen in dit rapport. Bisexualiteit staat als zodanig niet genoemd in de wet, maar kan worden beschouwd als een combinatie van homo- en heteroseksualiteit.

GESLACHT

De grond *geslacht* is niet opgenomen in artikel 137c Sr, maar wel in de artikelen 137d, 137e, 137f en 429quater Sr. Discriminatie wegens genderidentiteit, bijvoorbeeld tegen transpersonen, kan vallen onder de grond geslacht.

HANDICAP

Discriminatie op grond van lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap is sinds 2006 strafbaar gesteld. Onder handicap valt dat wat in het normale maatschappelijke verkeer als handicap zal worden ervaren. Het moet gaan om voldoende objectiveerbare handicaps, om gebreken of stoornissen die iedereen redelijkerwijs als een handicap zal ervaren.

OVERIGE

De categorie *overige* is bedoeld voor feiten waarbij de discriminatiegrond (bij nader inzien) niet valt onder één van de hiervoor genoemde gronden.